RRRETTENTŐ TÖRI

NYAVALYÁS KÖZÉPKOR

TERRY DEARY

ILLUSZTRÁLTA: MARTIN BROWN

RRRETTENTŐ TÖRI

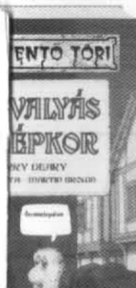

RRRETTENTŐ TÖRI

NYAVALYÁS KÖZÉPKOR

TERRY DEARY

ILLUSZTRÁLTA: MARTIN BROWN

EGMONT

Második, változatlan utánnyomás.
Kiadja az Egmont-Hungary Kft., Budapest, 2002

A kiadvány eredeti címe: The Measly Middle Ages
First published in the UK by Scholastic Ltd., London
A sorozat eredeti címe: Horrible Histories
A kiadásért felel a kiadó ügyvezetője
Fordította: Békési József
Nyomta és kötötte az Alföldi Nyomda Rt., Debrecen
Felelős vezető: György Géza vezérigazgató
ISBN 963 627 348 0 • ISSN 1419-2241

Tartalom

Helen Greatheadnek, szívből jövő hálával

BEVEZETÉS

A történelem rettentő dolog. Ráadásul időnként szörnyen zavaros. Az emberek még abban sem tudnak megegyezni, hogy mi történt tegnap...

Ha viszont valami tavaly, az elmúlt században vagy évszázadokkal ezelőtt történt, akkor esélyünk sincs rá, hogy megtudjuk a teljes igazságot...

Érted már, mi a probléma? Izabella királynőt magas, alacsony, sötét hajú, szőke nőként írták le, míg a francia parasztok éhező, jól táplált, büdös emberek voltak, akik rendszeresen fürödtek. A történészek és a tanárok általá-

ban a saját véleményüket mondják el, ami azért nem ugyanaz, mint ismertetni a tényeket.

Hogy kinek hihetsz? Senkinek! A tankönyveid valószínűleg csak a történet egyik felét mesélik el...

Ez a könyv azonban rávilágít a másik félre is...

Nos, nézd a tényeket, és döntsd el magad!

RETTENTŐ KRONOLÓGIA

410 A rómaiak hazamennek Britanniából. Elkezdődik a kora középkor, amit sötét kornak is szokás emlegetni.

793 Az első viking támadás egy kolostor ellen. A mocskos mészárosok számos szerencsétlen szerzetest gyilkolnak meg.

851 A vikingek először telelnek Angliában.

871 Nagy Alfréd Wessex királya lesz. Délen ő uralkodik, és kedvesen megengedi a dán vikingeknek, hogy övék legyen észak.

899 Alfréd meghal és eltemetik. Nagy Alfrédból Halott Alfréd lesz.

1017 A vikingek győzelme. Knut (vagy Canute) egész Anglia királya.

1066 A zordon normann lovagok nem elégedettek franciaországi életükkel. Ezek a harcias hapsik Britanniát is akarják. Partra szállnak, és ledöfik Harold angol királyt. A vezérük, Hódító Vilmos elfoglalja a trónt. A történészek általában innen számítják a késő középkort.

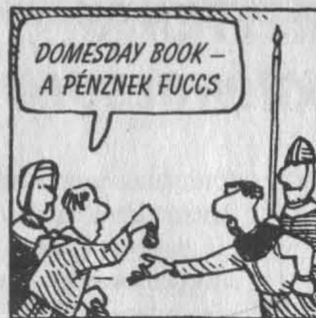
1086 Vilmos, a ványadt elrendeli a földek és a nép számbavételét, hogy adókat tudjon kivetni. Így keletkezett a *Domesday Book* (ejtsd: dúmszdéj búk: Anglia első országos földbirtokkönyve – *a ford.*)

1099 Európából seregek indulnak el, hogy elfoglalják Jeruzsálemet a keresztény egyház számára. Ezeket a Szentföldre indított vallásos expedíciókat keresztes háborúknak hívjuk. Hajrá, keresztesek!

1215 János király túl sok hatalom és pénz után sóvárog. A főurak aláíratják vele a Magna Chartát, és visszaadják a hatalmat a népnek... na jó, a gazdagoknak.

1264 III. Henriknek gondjai támadnak a főurakkal. Simon de Montfort, a lázadók vezére elfogja, és egy évre átveszi az uralmat az ország fölött. A király hívei egy év múlva megölik Simont, a fejét pedig elküldik ajándékba Lady Mortimernek. (Pedig nem is volt karácsony!)

1291 A kereszteseket kiűzik a Szentföldről. A keresztes háborúk vége. Kivel harcolhatnak ezután ezek a bádogemberek? Hát egymással!

1303 Befagy a Balti-tenger, elkezdődik a ma „kis jégkorszaknak” nevezett időszak (kb. 1700-ig tart). Lerövidül a nyár, a rossz termés miatt milliók éheznek és szenvednek.

1315 A bibliai özönvízhez hasonlítható áradások. Tönkrement termés. Még nagyobb éhezés és nyomorúság. Európában az emberek megeszik a macskákat, a kutyákat, a madárürüléket, sőt, még a saját gyermekeiket is.

1337 III. Edward angol király azt állítja, hogy ő Franciaország királya. A franciák vitatják ezt, úgyhogy harcolnak... és harcolnak... és harcolnak (kisebb megszakításokkal). Elkezdődik a százéves háború.

1349 A fekete halál milliókkal végez Európában.

1431 A hősies francia szüzet, Jeanne d'Arcot elfogják, és boszorkányság vádjával elégetik, miután csatában legyőzte az angol sereget.

1453 Véget ér a százéves háború – 116 évvel a kezdete után.

1459 Az angolok most egymás ellen kezdenek harcolni! A rózsák háborúja a Lancaster-család (a vörös rózsa) és a York-család (a fehér rózsa) között tört ki Anglia trónjáért.

1485 Tudor Henrik megnyeri a Bosworth Fields-i csatát, és elveszi a koronát III. Richárdtól. Egyesíti a vörös és fehér rózsát.

1492 Kolumbusz Kristóf felfedezi Amerikát. Új világ, új kor, vége a kárhozott középkornak (bár ez sosem ilyen egyszerű!).

NEVELETLEN NORMANNOK

A békés briteket egy évezreden keresztül püfölték. I. sz. 43-ban a rómaiak pusztulásba vitték, az V. században a szászok szétszórták, a IX. században a vikingek véresre verték őket. Ez volt a sötét kor. (Nem viccből hívják „sötétnek", hiszen rengeteg „lovag" lófrált mindenfelé akkoriban.)

1066-ban aztán a normannok végleg elbántak velük. Még a tanárok is tudják, hogy 1066-ban Hódító Vilmos partra szállt Angliában, és megnyerte a hastingsi csatát. A neveletlen normannok hatalomra jutottak.

Ezek a normannok tulajdonképpen vikingek voltak, akik Észak-Franciaországban telepedtek le. Csúcsos sisakokat viseltek. És ugyan ki hibáztatná őket ezért? Valószínűleg hallották Gotfrid brit király történetét...

Gotfrid király épp úton volt Róma felé, mikor az egyik sólyma elkapott egy csirkét egy fogadó udvarán. A fogadós felesége rettentően feldühödött. Felkapott egy nagy vasserpenyőt, és hozzávágta Gotfridhoz. A serpenyő fejen találta a királyt, és halálosan megsebesítette. A neveletlen normannok nem haboztak, és rátették a kezüket Gotfrid földjeire – de természetesen sisakot viseltek, hogy elkerüljék az alacsonyan repülő serpenyőket.

A normannok között számos író és szerzetes akadt, akik lejegyezték koruk történelmét. Úgyhogy már nem a sötét korban tapogatózunk. Elhagytuk a sötét kort, és beléptünk a késő középkorba.

A kárhozott középkorba, mikor kemény évek jártak, és nehéz volt az élet. Émelyítő ételek és émelyítő halál a járványoktól... vagy a háborúktól... vagy a kínzásoktól... vagy egyszerűen a túl sok munkától.

És te még azt hiszed, hogy a házi feladatok, a menzai kaja és a töriórák annyira borzalmasak?

Vili, a vérszomjas

1066-ban Hódító Vili volt a normannok vezére. Állítása szerint Edward angol király neki ígérte Anglia trónját, azonban Harold király is ugyanezt mondta. A két kemény krapek élet-halál küzdelmet vívott. Az angolok bizonyára nagyon remélték, hogy Harold győz, Vad Vili ugyanis rendkívül vérszomjas volt...

- Normandiai Vilmost gyakran gúnyolták amiatt, hogy állítólag cserzővarga – bőrmunkás – volt az apja. Amikor 1048-ban megtámadta a franciaországi Alençont, a város védői bőröket aggattak a falakra, és ezt kiabálták: – Rengeteg munkánk van a cserzővarga fiának! – Na már most lehet, hogy *téged* ez nem bosszantana fel, Vad Vili azonban őrjöngött. Támadásba lendült, és 34 foglyot ejtett. Felvonultatta őket

a város falai előtt, aztán Alençon népének szeme láttára levágatta a kezüket és a lábukat, majd átdobatta azokat a falakon. – Nektek is ez lesz a sorsotok, ha nem adjátok meg magatokat – ígérte. Megadták magukat.
- Vilmos egyszer sereget vezetett Arques grófja ellen. Azonban olyan gyorsan menetelt, hogy mindössze hat emberrel érkezett a város alá. A gróf 300 lovaggal várta. Vilmos rárontott a grófra, aki sarkon fordult, és visszavágtatott a város védelmébe. A 300 lovag rémülten követte. Ráadásul a gróf Vilmos nagybátyja volt!
- Vilmos a magáénak akarta tudni mind a franciaországi, mind az angliai Maine tartományt, Mantesi Walter azonban szintén igényt tartott mindkettőre. Vili elfogta Wallyt és a feleségét, majd Falaise-be záratta őket, ahol meghaltak. Egyes történészek szerint megmérgezték őket!
- Amikor Vili meghódította Angliát, erős kézzel kezdte kormányozni. Az egyik korabeli történész így ír róla: „ördögök árasztották el az országot, és tűzzel-vassal pusztítanak". Ugyanakkor a kedves Vilmos eltörölte a halálbüntetést. Az utolsó törvénye kimondja: „Megtiltom, hogy bárkit bármilyen vétségért felakasszanak vagy lefejezzenek. Ehelyett csak a szemét nyomják ki." Persze, amikor 1076-ban fellázadt ellene egy Waltheof nevű angol gróf (earl), akkor Vilmos *elfeledkezett* erről a törvényről. Wallyt Winchesterben lefejezték.

- Néhány angol lázadó nem tudta, milyen kegyetlen tud lenni Vilmos. Észak-Angliában aztán hamarosan megtudták. Amikor Vili és a normannjai York városa ellen vonultak, minden útjukba kerülő angol férfit és fiút lemészároltak. A hadsereg kis fosztogató csapatokra bomlott. Mindent elpusztítottak, amit lehetett valamire használni: a házakat porig égették, a szántókat letarolták, az állatokat megölték, a szerszámokat összetörték. York és Dunham között egy egész nemzedéket kiirtottak. Az utakat holttestek borították, és egyesek szerint a túlélők emberhúst ettek, hogy életben maradjanak. York még 1086-ban is szinte teljesen kihalt volt.

Bizonyára örömmel hallod, hogy mikor Vili, a vad ugyanezt próbálta tenni a Mantes nevű várossal, a lova parázsba lépett, és felbukott. A zuhanástól megsérültek Vilmos belső szervei, és borzalmas kínok közepette meghalt.

Családi csetepaték

A normannok nem szerették az angolokat – sőt, még a saját családjukat sem! Hódító Vilmos testvére vigyázott

Angliára, amíg Vili visszaruccant Normandiába. És milyen köszönetet kapott? Vilmos börtönbe vetette!

Vili fiai azonban még rosszabbak voltak. Állandóan egymás ellen harcoltak, sőt, még kedves öreg atyjuk ellen is!

Hódító Vilmos valószínűleg nem tudott írni, ezért tartott írnokokat. De ha 1079-ben írt volna egy levelet feleségének, Matildának...

Drága Matildám!

Nem fogod elhinni, mit csinált a mi Róbertünk! Mindössze annyit, hogy legyőzte az atyját csatában! A hálátlan kis disznó! (Hoppá! Elnézést a fogalmazásért.)

Amint tudod, fellázadt az uralmam ellen, ezért aztán fellovagoltam Gerberoiba néhány száz legénnyel, hogy helyre tegyem. Erre mit csinál? Bezárja a kapukat. És mit csinálok én? Nos, természetesen ostrom alá veszem, ugye. Néhány hét szarvashúspástétom nélkül, és könyörögni fog a kegyelemért, nemde? A mi Róbertünk mindig is odavolt a hasáért.

De nem! Ehelyett összegyűjti a csapatait, és kiront a kastélyból! Megtámad! Úgy tudtam, nekem kell megtámadnom őt!

Természetesen elkövetett egy súlyos hibát. Te is tudod, hogy a te Vilmosodat még soha senki nem győzte

le a harcmezőn. Róbert egyenesen rám rontott. Meglepődtem, az már biztos. Simán letaszított a lovamról. (Ne aggódj, szerelmem, nem sebesített meg súlyosan.)

Az emberei elkezdtek közelebb nyomulni, hogy megöljenek, ám egy angol legény, egy bizonyos Toki, felbukkant egy pihent lóval, és megmentette az életemet. A szegény ifjú Tokit megölték, de a lényeg az, hogy én túléltem.

Nem szeretnélek megijeszteni, kedvesem, de a kis Vili is az oldalamon harcolt, és kapott egy kisebb ütést. Szépen gyógyul, igazi hős! Tudod, mindig azt hittem, hogy csak egy mihaszna kis törpe. De most úgy döntöttem, hogy miután elfoglalom a nagy trónt az égben, neki adom Anglia trónját.

Ami pedig Róbertet illeti, megtarthatja Normandiát! És még örüljön neki a hálátlan kis koldus.

Hamarosan hazatérek, egyetlenem!

Vilmos
(a Hódító)

Gerberoi-i kastély,
Normandia, 1079. január

Drága Vilmosom!

Csak kerüljön a szemem elé az a Róbert! Azt hiszi, hogy csak úgy letaszíthat a lovadról? Mindig mondtam, hogy elkényezteted azt a fiút. Semmi baja nem lett volna, ha kap néha egyet-kettőt a kardlappal.

És szerintem azért szorultál Toki segítségére, mert túlságosan elhíztál ahhoz, hogy egyedül visszamássz a lovadra. Úgyhogy ha hazajössz, diéta vár, kedvesem.

Légy szíves, ne felejts el hozni nekem néhány véget abból a helyi gyapjúszövetből. Zöldet, ha lehet.

Siess haza! A kutyáknak már nagyon hiányzol, én pedig melegen tartom a trónodat.

Szerető Matildád

PS: Ne felejtsd el letörölni a lábad, mielőtt belépsz a nagy csarnokba. Épp most tettem le az új gyékényeket.

Normandia, 1079. január

Vilmos olyannyira megbocsátott Róbertnek, hogy ráhagyta Normandiát. Amikor azonban az öreg Vilmos meghalt, az ifjú Vilmos Rufus kapta Angliát. Ebből veszekedés származott a testvérek között. Mindegyik azt akarta, amit a másik kapott! A harmadik fivérnek, Henriknek, csak 5 000 font ezüst jutott. Ki járt a legjobban? Természetesen Henrik.

Vilmos Rufusszal egy nyílvessző végzett, mikor az Újerdőben vadászott – bár egyes történészek szerint az al-

jas Henrik rendezte meg a „balesetet”. Henrik elfoglalta Vilmos angliai trónját, átkelt Normandiába, legyőzte Róbertet, és Normandiát is megszerezte.

Henriké lett minden. Hódító Vilmos büszke lett volna gyilkos, háborúzó, könyörtelen fiára!

A rejtélyes rengeteg

Az Új-erdőben lelőtt Vilmos Rufus története közismert. A testvérét, Henriket gyanúsítják a gyilkossággal, mert Vilmos halálakor ugyanabban az erdőben tartózkodott.

A legkülönösebb azonban Richárd sorsa. Hogy ki az a Richárd? Richárd Hódító Vilmos negyedik fia volt. 1074-ben belehalt egy lovasbalesetbe... és mit gondolsz, hol? Kitaláltad: az Új-erdőben.

Richárd nagyon fájdalmas halált halt. Az erdőben vágtatott, és nekiment egy fának. (Akkoriban nem kellett jogosítvány a lovasoknak. Ha kellett volna, Richárd sohasem kapott volna.)

Richárdot visszavitték Winchesterbe, de olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy hamarosan meghalt.

Hódító Vilmos nagyon dühös volt. (És a fa sem lehetett különösebben boldog!)

FEUDÁLIS FICKÓK

A normannok magukkal hozták a feudális rendszert is. A tömeg élén a királyok álltak, a legalján pedig a parasztok. Ez utóbbiak viseltek minden terhet: dolgoztak a király földjein, felépítették a kastélyait, karban tartották az útjait... teljesen ingyen. Aztán szabadidejükben – na nem mintha olyan sok lett volna nekik – megpróbálták a saját kis földjüket is megművelni. Ha hozzájutottak egy kevés pénzhez, adót fizettek a földesuruknak. Fizettek továbbá a gabonájuk őrléséért, a szőlőjük kipréseléséért, és azért, hogy megsüthessék a kenyerüket az undok uraság kemencéjében.

A feudális rendszer

És a XIV. század járványai meg is változtatták a világot. A fekete halál tombolása után nem sok paraszt maradt életben! A parasztok ritkák lettek... és értékesek!

Az ember azt hihetné, a parasztok gazdagon haltak meg – de nem! Mikor egy paraszt meghalt, az utálatos uraság elvette a legértékesebb vagyontárgyait... mondván, hogy a paraszt csak kölcsön kapta, amíg élt. Nem csoda, hogy...

A parasztok lázadoznak

A kárhozott középkorban a parasztoknak rövid, ám annál nyomorúságosabb életük volt. Ha nem végzett velük a túlhajszolt munka, akkor olyan hétköznapi dolgoktól haltak meg, mint például egy szuvas fog. Az élelmet egész télen tárolni kellett, úgyhogy nem volt ritka az ételmérgezés. És akkor számítani lehetett még a különleges betegségekre, például az orbáncra: egyszer csak égető fájdalom tör valamelyik karra vagy lábra... ami aztán egyszerűen lehullik.

Amikor az ember meghal, azt reméli, hogy a mennyországba kerül, azonban olyan történetek keringtek, hogy a parasztok lelke nem jut be a oda, a démonok nem hajlandók elvinni a szörnyű bűz miatt. Ők aztán *tényleg* fellázadtak!

Amíg a parasztok meggebedtek a mezőkön, a vizesárkokban vacogtak vagy a kunyhóikban koplaltak, addig a gazdagok mulattak. Artois Róbert grófnak a XIV. században volt egy nagyon kellemes kertje, s benne...

- szobrok, amelyek vizet köptek a mellettük elhaladókra
- egy csapóajtó, alatta tollal kitömött matracokkal
- egy csővezeték, amely vizet fröcskölt a hölgyek ruhája alá
- egy szobor, amely rikácsolt, mint egy papagáj
- egy szoba, amely menydörgéssel üdvözölte a belépőt

Nem csoda, hogy a parasztok gyűlölték a kastélyokban dőzsölő nemeseket. A parasztok nem jártak iskolába, egy egyszerű képletet azonban ismertek: „MI többen vagyunk, mint ŐK!" 1358-ban, Franciaországban úgy döntöttek, hogy átveszik a hatalmat.

A francia lázadást Jacquerie-nek nevezték el, mivel...

1. Minden parasztot Jacques-nak hívtak (magyarul János) – nagyon gyakori név –, azaz a Jánosok felkelése volt! Vagy pedig...
2. A parasztok bélelt, cserzett bőrből készített zekéket viseltek, mint egyfajta olcsó páncélt, és ezeket a zekéket hívták „Jacques"-nak, tehát bélelt, cserzett bőrzekék lázadása volt.

Tessék választani! Bármelyik magyarázat helyes lehet – vagy helytelen!

A parasztok természetesen nem voltak hozzászokva, hogy szervezetten lépjenek fel, a nemesek viszont igen. A Jacques-oknak eleinte sikerült legyilkolniuk néhány meglepett nemest...

1358. JÚNIUS 22. | **PÁRIZSI HÍRMONDÓ** | MÉG MINDIG CSAK 25 CENTIME

A PARASZTOK MEGHÖKKENTETTÉK A LOVAGOKAT!

A bátran küzdő parasztshadseregnek új vezére lett, aki győzelemre vezeti a vidám Jacquerie-t. A neve Will Cale, és ő pontosan az, akire a büszke parasztoknak szükségük van: erőskezű vezető és tapasztalt katona.

A felkelés négy héttel ezelőtt kezdődött, amikor a parasztok feldühödtek amiatt, hogy a francia királyt elfogta az angol király, és a nemes lovagok semmit sem tettek – illetve elszaladtak. A baltákkal, kaszákkal és villákkal felfegyverkezett, 10 000 főt számláló sereg több mint száz kastélyt foglalt el.

A lovagok családostól menekültek, vagy maradtak és meghaltak. Hírek érkeztek a Jacques-ok bizonyos csínyeiről, például arról, hogy nyárson megsütöttek egy lovagot, majd kényszerítették a feleségét, hogy egyen a húsából!

Megdöbbentő módon a két ellenfél, az angol és a francia király egyesítette erőit, hogy segítséget nyújtson a Jacques-ok által megtámadott Meaux-nak. „Mikor nemes hölgyek vannak veszélyben, akkor egy lovagnak meg köll tennie, amit meg köll tennie" – nyilatkozta Captal de Buch és Gaston Phoebus.

A mindössze 120 fős lovagsereg kardélre hányta a Jacques-okat. „Nem ér kardokat használni kaszák ellen" – morgolódott Will Cale.

Egyes hírek szerint Navarrai Károly ellentámadásra készül kelet felől. „Navarrai Károly? – kérdezi a kimért Cale. – Lesz az még Nyakatlan Károly is, majd meglátják!"

A Párizsi Hírmondó támogatja a parasztok háborús erőfeszítéseit.

BÁTOR FIAINK

Navarrai Károly azonban olyan fegyvert vetett be, ami Will Cale-nek nem volt... nevezetesen az agyát!

1358. JÚLIUS 22.

PÁRIZSI HÍRMONDÓ

MÉG MINDIG CSAK 25 CENTIME

AZ ÁDÁZ CALE LEGYŐZETETT!

A lovagok visszavették a hatalmat, ami jog szerint az övék! A Párizsi Hírmondó büszkén jelenti, hogy a gonosz Will Cale halott. A Jacquerie-nek vége! Meggyötört városainkba visszatért a béke.

Navarrai Károly kiváló katonái Párizs közelében szálltak szembe Will Cale puhány patkányaival. Károly tárgyalásokat kezdeményezett, mire Cale, a félkegyelmű, egyedül jelent meg előtte. A Navarrai természetesen elfogatta, és láncra verette! „Ez nem ér!" – kiáltozta Cale, de senki sem figyelt rá. A Jacquerie vezér nélkül maradt csőcseléke szörnyű halált halt, vagy futott, mint a nyúl.

A szellemes Károly megadta Cale-nek a koronát, amire az vágyott: egy vörösen izzó vaskoronát! Aztán lecsapatta gyűlöletes fejét. Most azt tervezi, hogy pusztító hadjáratot vezet a tartományba. „Elpusztítjuk minden paraszt házát, földjét és családját" – ígérte a nemes Navarrai.

A Párizsi Hírmondó üdvözli a csatornabűzt árasztó csőcselék szétverését és igazi vezetőink visszatérését.

KÁROLY, A HŐS

Az angol parasztok egy kicsit lemaradtak francia sorstársaik mögött a lázadásban. Az angol parasztfelkelésre 23 évvel később, 1381-ben került sor. Azonban nem csak a francia lovagok értettek a csaláshoz. II. Richárd angol király sem maradt szégyenben!

A dél-angliai parasztoknak annyira elegük lett a fejadóból, hogy felvonultak Londonba, a királyhoz. Útközben legyilkoltak néhány kevésbé népszerű földesurat, és hosszú karókra tűzték a fejüket...

De az urak valószínűleg csak örültek, hogy az orruk jó magasan volt a menetelő, büdös lábak fölött!

A lázadó parasztok fejét Wat Tylernek hívták... ami az angoloknak olyan, mintha magyarul valakinek Ács Mi lenne a neve... s ez néha problémákat is okozhatott...

Mindegy, a lényeg az, hogy Wat 20 000 lázadója eljutott Londonig, és közölte a követeléseit...

A londoni főurak megígérték, hogy teljesítik a követeléseket. Wat nem hitt nekik (veszettül vágott Wat agya!). A serege fogta ütött-kopott, rozsdás kardjait, bevonult Londonba, megölt egy püspököt, egy-két főurat és minden külföldit, akihez csak hozzáfértek a kaszáikkal. A 14 éves király (II. Richárd) felmászott valahogy egy lóra, és a támogatását ígérte Watnak! Watt hitt a királynak. (Bebizonyítva, hogy valójában nem is vágott annyira az agya!) A parasztok vezetője így hencegett:

Négy napon belül az én számból szól Anglia minden törvénye!

Wat Tyler azonban nem olvasott Rrrettentő Töri könyveket. Nem tanult abból, ami Will Cale-lel történt 23 évvel korábban. Beleegyezett, hogy Smithfieldnél találkozzon a királlyal és kíséretével.

Egyes történészek szerint Wat Tyler belekötött a király egyik apródjába, és kést rántott. London főpolgármestere (Lord Mayorja) kardot rántott, és megölte Tylert.

A vezér nélkül maradt parasztok pedig megadták magukat, pontosan úgy, ahogy francia társaik Will Cale halála után.

Ami egyértelműen bizonyítja... hogy a történelem ismétli önmagát... önmagát... önmagát... önmagát... önmagát... önmagát... önmagát...

Wat fejét felszúrták egy lándzsára. A parasztok fejéből fejetlen paraszt lett.

A szívdöglesztő szász szépség

Vilmos és normannjai a *Domesday Book*ról híresültek el: ebben a könyvben jegyezték fel minden angliai lakos vagyoni helyzetét, majd ennek alapján vetették ki az adókat. Sokan megfeledkeztek azonban arról, hogy Anglia szerencsétlen népe mindent tudott az adózásról, már jóval a normannok érkezése előtt.

A leghíresebb adócsökkentő trükköt egy ismert szász szépség, Lady Godiva követte el. Merész tettét legelsőként Wendoweri Roger örökítette meg. A beszámolót most mai nyelven olvashatod. Mi hiányzik a híres történet Roger által tálalt változatából?

A jó Godiva grófnő feltett szándéka volt, hogy megszabadítsa Coventry városát a magas adók nyomorúságától. Sűrűn kérlelte félelmetes férjét, Leofricot, Chester grófját, hogy engedje el a város adóit. A gróf azonban csak nevetett kérésén.

– Bolondokat beszélsz – legyintett rá. – Hát nem látod, mekkora szükségünk van arra a pénzre? Tönkremennék, ha elengedném az adókat. Hallani sem akarok erről többet!

Godiva grófnő azonban rendelkezett egy asszony minden makacsságával (Wendover ma nem úszná meg ezt a szexista megjegyzést). Addig zaklatta a férjét a dologgal, míg végül az ráförmedt:

– Pattanj lóra, és lovagolj végig meztelenül a piactéren az emberek szeme előtt! Ha megteszed, teljesítem a kérésed.

– Szóval megengednéd, ha hajlandó lennék megtenni? – kérdezte Godiva grófnő.

– Meg, meg – egyezett bele a férj.

A grófnő erre levetkőzött, és leengedte a haját, amely fátyolként takarta el a testét. Lóra ült, és két lovag kíséretében végiglovagolt a piactéren anélkül, hogy hófehér lábain kívül bármit látni lehetett volna belőle.

Az út befejeztével boldogan tért vissza döbbent férjéhez, aki teljesítette kérését. Leofric gróf minden adó alól felmentette Coventry városát.

Mikor a történetet száz évvel később újra elővették, egy történész még egy szereplőt adott hozzá. Egy Kukucska Tom nevű gátlástalan gazembert. Míg Coventry polgárai bementek a házaikba, hogy jelenlétükkel ne hozzák szégyenbe a grófnőt, addig ez a Tom megleste.

Amiből az a tanulság, hogy egyetlen történetet se higgy el, amit olvasol... különösen a történelmieket ne!

Hallottad már...?

A parasztok a lovagok tulajdonában voltak: a lovagok vagyonának részét képezték. Ha valaki megtámadott egy lovagot, akkor az valószínűleg bezárkózott kastélya biztonságába. A legjobb stratégia ilyenkor az volt, hogy a támadó lerohanta a kastély körüli falvakban élő parasztjait. A XII. században, Franciaországban, Thomas de Marle (gúnyneve: Őrjöngő Farkas) megtámadta apja parasztjait, és levágatta a lábukat vagy kinyomatta a szemüket. A hős lovag!

BORZALMAS BETEGSÉGEK

1347-ben a Halál kaszáját suhogtatva végigmasírozott Európán. Egyeseket levágott, másokat elhibázott. Huss! Huss! 1349-ben áthajózott a La Manche-csatornán a Brit-szigetekre. A rémült emberek sohasem tudhatták, melyikük lesz a következő áldozat. Egy olasz napló bejegyzése szerint...

> *Először bizonyos kelések jelennek meg az ágyékon és a hónaljakban. Az áldozat vért köp, és három nap múlva meghal.*

A daganatokból vér és genny szivárgott. A bőrön fekete foltok tűntek fel, és a beteget szörnyű bűz vette körül! *Kelések – köpés – bűz – huss!* Már meg is halt.

A Halál kaszája a bubópestis volt, és a holttestek halmai úgy szaporodtak, mint aratás után a szalmakazlak. Talicskákra rakták, vermekbe lökték vagy – mint a franciaországi Avignonban – egyszerűen a folyóba dobták őket.

A Halál különösen kedvelte a gyerekeket, mikor a suhintásra került a sor. Ma már tudjuk, mi volt ennek az oka: a felnőttek életük során számos betegségen átesnek,

és kialakul bennük egy bizonyos ellenállóképesség, a gyerekek azonban kevesebb betegséggel találkoznak, és sokkal kevésbé ellenállóak az újakkal szemben. Azaz könnyebben meghalnak.

A papok persze azt mondták, hogy a gyerekek megérdemelték, amit kaptak! Az egyik így magyarázott...

Láthatjátok, nem sok minden változott azóta.

Gyagyás gyógymódok

A gond csak az volt, hogy az orvosok nem tudták, mi okozza a járványokat, és így gyógyítani sem tudták ezeket. Az emberek tévesen azt hitték, a betegség azáltal terjed, hogy az ember...

- ránéz egy áldozatra
- rossz levegőt lélegzik be
- mérgezett kútból iszik

A franciák szerint az angolok mérgezték meg a kutakat, a spanyolok pedig az arabokat vádolták. Németországban a gyanúba fogott méregkeverőket hordóba zárták, és bedobták a folyóba. A leprásokat pedig mindenki hibáztatta!

A gyógymódok majdnem olyan borzalmasak voltak, mint maga a betegség. Az orvosok már ismertek néhány őrült gyógyszert. Azt mondták, hogy...

- fogfájás esetén egy szarka csőrét kell a nyakba kötni
- az őrültség gyógyításához lyukat kell vágni a koponyába, hogy ki tudjon menni belőle a gonosz

Egy olyan halálos betegséggel szemben, mint a bubópestis, esélyük sem volt! Íme néhány a tanácsaik közül:

- dobjunk jó illatú gyógynövényeket a tűzre, hogy megtisztuljon a levegő

- üljünk be a csatornába, hogy a járvány rossz levegőjét elűzze a szenny még rosszabb levegője

- igyunk tízéves melaszból készült orvosságot
- nyeljünk le porrá zúzott smaragdokat (mármint a gazdagok)
- együnk arzénport (rendkívül mérgező!)
- vágjunk eret a páciensen (de csak akkor, ha jó az aznapi horoszkópja!)
- öljünk meg minden kutyát és macskát a városban
- borotváljuk le egy élő csirke farát, és kötözzük a fekélyekre

- vándoroljunk városról városra, és közben korbáccsal verjük magunkat

Az orvosok általában megnézték a páciens vizeletét. Ha vért találtak benne, akkor nem volt remény.

Néhány ember, aki elkapta a betegséget, természetes ellenállással bírt azzal szemben, úgyhogy felépült. Mások az egyetlen működő „gyógymódot" választották: vidékre menekültek a fertőzött városokból. Ezt azonban csak a gazdagok tehették meg, akiknek voltak vidéki birtokaik. A szegények otthon maradtak, és meghaltak.

A pestis igazi kórokozóját alig egy évszázada fedezték fel. És az emberek még mindig nem értik, azt hiszik, a patkányok terjesztették a járványt. Pedig a bolhák hurcolták magukkal a pestis kórokozóját. A bolhák patkányokon élősködtek, és a járvány a patkányokkal is végzett.

A döglött patkány nem túl jóízű (ezt igazolhatják a menzán ebédelő barátaid is), úgyhogy a bolhák új „otthon" után néztek. Ha nem akadt a környéken patkány, akkor beérték az emberekkel is, így hozzájuk is eljuttatták a kórokozókat. Amikor ez az új barátjuk is meghalt, tovább ugrottak egy másikra, talán épp arra a személyre, aki az előző áldozatot ápolta. És így tovább.

Szenvedő skótok

A pestisnek is megvan a maga vicces oldala – már ha bírja az ember gyomra a fekete humort! A skótok gyűlölték az angolokat, és örömmel látták, hogy a pestis milyen sokat elpusztít ősi ellenségeik közül.

Úgy vélték, 1349 a legalkalmasabb év a támadásra: az angolok túlságosan meggyengültek ahhoz, hogy védekezni tudjanak. Amint összegyűlt a hadseregük, lecsapott a járvány. Rengeteg skót katona meghalt, és még többen rohantak haza a városaikba és a falvaikba... magukkal hurcolva a pestist! Az Anglia és Skócia között dúló harcban a Halál pártatlan maradt.

Pestis-kutyák

Messinában, Szicília szigetén az emberek úgy hitték, hogy a Halál hatalmas fekete kutya képében jelent meg. A mancsában kardot tartott, és lerombolta a templomok oltárait és díszítéseit. Sokan megesküdtek rá, hogy látták!

Skandináviában a Pestis Szüzének képében látták a Halált. A szűz lángnyelv alakjában röppent ki a halott szájából, és lebbent át a szomszédos házba. (Úgyhogy ne alkalmazz mesterséges légzést egy pestisesen, mert könnyen megégetheted a szádat!)

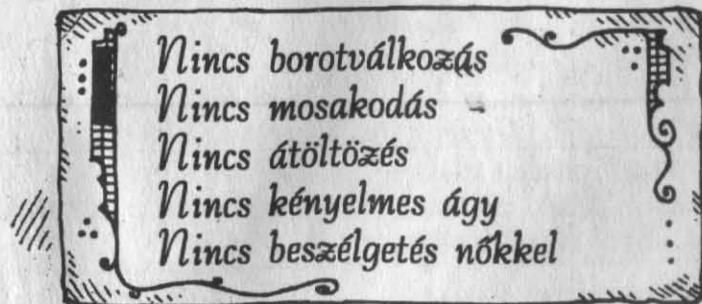

Litvániában egy hasonló szűz vörös kendőt lengetett az ablakban, hogy beengedje a Halált. Egy bátor férfi meglátta a lobogó kendőt, és levágta a szűz kezét. A férfi meghalt, de a falu megmenekült. A kendőt még évekig őrizték a helyi templomban. (Persze lehet, hogy egy teljesen ártalmatlan lányé volt.)

Fantasztikus flagellánsok

Egyes emberek azt hitték, úgy szabadulhatnak meg legkönnyebben a saját gonoszságuktól, ha kiverik magukból az ördögöt. Európában 2-300 fős, flagellánsoknak nevezett csoportok kóboroltak magukat (és egymást) ostorozva, nem kevesebb, mint 33,3 napig – ennyi évet élt Krisztus a földön. Az acélvégű korbácsokon kívül még ki kellett bírniuk, hogy...

A flagellánsok kezdetben a papokat hibáztatták a járvány átka miatt. A papok azonban kiátkozással fenyegették őket, ezért aztán könnyebb célpontot kerestek: a városokban lakó zsidókat. Minden egyes városban lerohanták a zsidónegyedeket, és mindenkit megöltek, akit csak találtak.

Egyes helyeken, például a németországi Wormsban, 1349-ben a zsidók keresztülhúzták a flagellánsok számításait: tömeges öngyilkosságot követtek el, magukra gyújtották a házaikat. Még ugyanabban az évben hatezren haltak meg Mainzben, és a 3 000 erfurti zsidó közül sem maradt senki életben.

Misztikus orvostudomány

A középkori orvosoknak természetesen nem csak a fekete halállal kellett (volna) elbánniuk.

Az orvosok ősidők óta hittek abban, hogy a betegség eltávolításának legjobb módja a rossz vér kieresztése a testből. A középkori ember beugrott a helyi borbélyhoz, és megnyittatta vele az egyik vénáját. (Ha sietett, akkor a haját is levágatta, míg csordogált a vére!)

Hogy miről lehetett felismerni a borbélyüzleteket? Általában egy tál friss vért tettek ki az ablakukba! (Londonban ezt szörnyen gusztustalannak találták, és 1307-ben be is tiltották. A vért ezután egyenesen a Temzébe kellett önteni.)

A középkorban az érvágás mellett számtalan „érdekes" gyógymód létezett még. Össze tudod párosítani a következő oldalon található betegségeket a gyógymódjaikkal? Próbáld csak meg! Az se baj, ha mindet elhibázod, hiszen egyik sem hatásos!

Válaszok:

1f) Belehalhatsz, ha egy kisfiú pisijében mosakszol, az ótvar tehát biztosan elmúlik. (Ki ne próbáld!)

2i) Figyelem! Meg ne kóstold, miután elkészült!

3a) A járvány-orvosok porrá zúzott gyöngyöket és smaragdokat adtak el a nagyon gazdag betegeknek. Ez rendkívül egészséges volt az orvosok erszényének.

4h) A XIV. század közepén rajtakaptak egy papot, amint négy bűzlő farkastetemet próbált becsempészni a városba egy hordóban. Azt hitte, hogy a betegség az emberek helyett a farkasbőrből fog „táplálkozni". A felcserek nagyon dühösek voltak, amiért egy pap belekontárkodott a munkájukba!

5b) Gyömbért enni emlékezetvesztés esetén teljesen ártalmatlan. Egyszer én is kipróbáltam. Talán még be is vált, de nem emlékszem.

6e) A melasz a XV. század közkedvelt orvossága volt. Gyakorlatilag mindent gyógyított, beleértve a némaságot, a himlőt és a kígyóharapást is. (Igazi csillag, sztár volt az orvosságok között. Innen ered a dal: „Melasz, melasz, kicsi csillag, bár tudnám, hogy miből is vagy.") *

7d) A szalonnazsírt vadkanhájjal érdemes elkeverni, ha tudsz szerezni. A gond csak az, hogy valószínűleg még több zúzódást szerzel, mire elejted a vadkant. Aztán mehetsz fogni egy másikat... és így tovább!

8i) Győződjünk meg róla, hogy a tollak már nincsenek a csirkén, mikor meggyújtjuk őket. Az állatvédők nagyon rossz szemmel nézik az ilyesmit.

9c) A takony vagy a keverék – tiéd a választás!

* Egy népszerű angol dal elferdítése – *a ford.*

10g) Ha zavar, hogy egy döglött varangy lóg a nyakadban, mondd azt a barátaidnak, hogy ez a legújabb divat. De ha gondolod, el is vérezhetsz...

Csúcs tanács tanároknak

A másnaposságot úgy lehet a legkönnyebben elkerülni, ha az ember levett kalappal iszik. A középkori orvosok szerint ez lehetővé teszi a kártékony gőzöknek, hogy elpárologjanak a fejből. A kalap visszatartja azokat, és fejfájást okoz. Ha viszont az ivás a veséket bántja, akkor íme Gaddesdeni János bogárkoktélja...

A tücskök szárnyait és lábait levágom. Egy lábasba olajat töltök, beleteszem a szárnyakat és a lábakat, majd néhány svábbogarat adok hozzá. Lefedem, és egy napra meg egy éjszakára a kemencében hagyom. Aztán kiveszem a lábast, és lassú tűzön melegíteni kezdem. Az egészet összetöröm, és rákenem a fájó testrészre. A fájdalom három napon belül elmúlik.

(**Egészségügyi figyelmeztetés:** Győződjünk meg róla, hogy valóban svábbogarakat, esetleg csótányokat használunk a recept elkészítéséhez. Ha ugyanis svábokat próbálunk meg belegyömöszölni a fazékba, akkor könnyen egy ököllel találhatjuk szemközt magunkat.)

Arab orvostudomány

Az arab orvosok messze az európaiak előtt jártak. Az ő gyógymódjaik arról árulkodtak, hogy jobban megértették a betegségeket, és a kezeléseik is kellemesebbek

voltak – meg sikeresebbek is. Alig hittek a szemüknek, mikor látták, mit művelnek az európai orvosok.

Usama ibn Muniqidh beszámol egy arab orvos történetéről. Az orvos egy lovagot kezelt, akinek tályog volt a lábán – bekötözte. Egy tüdőbajban szenvedő nő számára pedig megfelelő diétát írt elő.

Arra járt egy európai orvos.

– Látom, fogalmad sincs, hogy kell meggyógyítani ezeket az embereket – mondta. Először is fogott egy baltát, és levágta a lovag lábát. A lovag meghalt.

Aztán lyukat vágott a nő koponyájába, kivette az agyát, és bedörzsölte sóval. A nő meghalt.

– Remélem, tanultál valamit a gyógyítás tudományáról! – fordult oda az arab orvoshoz.

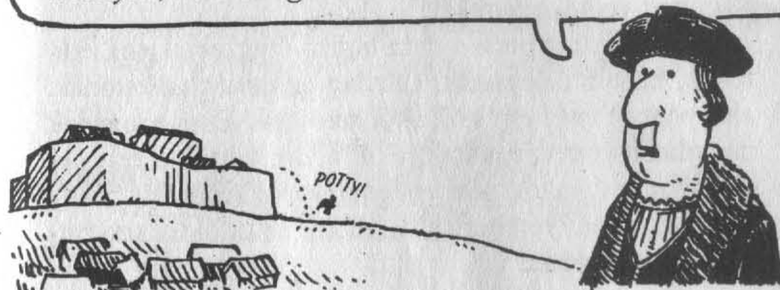
– Meghiszem azt – felelte az szomorúan.

Az első repülő orvos

Az ausztrálok nagyon büszkék „repülő orvosaikra", a nagy távolságok miatt repülőgéppel közlekedő egészségügyi szolgálatra. Az első repülő orvos azonban a középkorban született: a skót dr. Stirlingi Damien.

Doktor Damien reménytelen orvos volt, minden páciensét megölte. Az agyalágyult IV. Jakab király rengeteg pénzt adott neki, hogy a közönséges fémeket arannyá változtassa, Damien azonban kudarcot vallott. Aztán 1504-ben megpróbált repülni. Egy korabeli író így számol be róla...

Szerencsére Jakab király maga is elég jó orvos volt, és össze tudta foldozni Damient. Az első repülő orvos nem csirke volt – amit a szárnyairól már nem lehetne elmondani!

LÖKÖTT LOVAGOK

A normannok magukkal vitték Britanniába a kastélyépítés művészetét is. Fapalánkokkal megerősített földhalmokkal védték magukat a leigázott britekkel szemben. Ahogy letelepedtek, a kastélyok egyre nagyobbak lettek, és kőből kezdtek épülni, most már ugyanis egymással szemben védték magukat!

A kastélyokat persze nem holmi öreg parasztok építették, hanem a lovagok. Gazdag és hatalmas katonák, akik páncélt viseltek és lóhátról harcoltak. Ezek a lovagok nagydarab barmok voltak, akik addig verték a brit parasztokat, míg azok nem engedelmeskedtek nekik, vagy ha éppen a királyért harcoltak, akkor a külföldi parasztokat agyabugyálták.

Aztán a lovagok és a királyok valami borzalmas dolgot műveltek... megtanultak olvasni! És elolvasták a Britannia legendás királyáról, Arthurról írt történeteket. Arthurnak volt egy fura elképzelése: a lovagoknak úriembereknek kell lenniük. A lovagok tisztelettel bántak a hölgyekkel, de ami a legszörnyűbb, az ellenségeikkel is! III. Edward király (uralkodott: 1327-1377) még egy kerek asztalt is csináltatott, pont olyat, amilyen szerinte Arthur király udvarában állt.

Kialakultak a lovagi küzdelem szabályai. Az ember nem lopakodhatott oda az ellenfele háta mögé, hogy fejbe vágja, bár ezzel rengeteg gondot és erőfeszítést megspórolhatott volna. Az ellenfelet ki kellett hívni párviadalra, meg kellett vele egyezni a helyben és az időben. Mi talán furcsálljuk ezt. Olyan, mintha azt mondanánk: Bocsáss meg, drága barátom, de nem találkoznál velem jövő csütörtökön délben a folyó melletti mezőn, hogy megpróbáljam szétverni a fejedet?

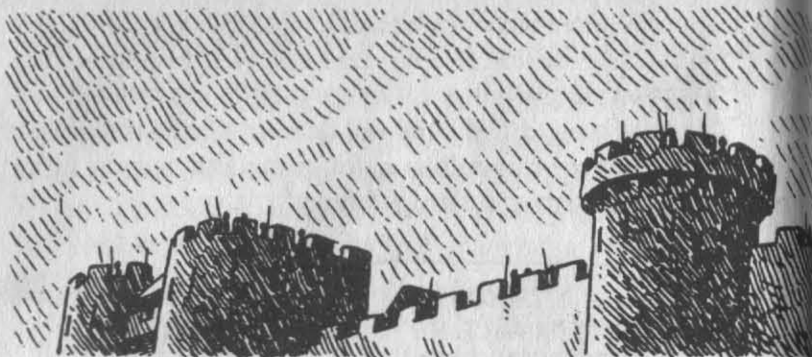
De mint az a srác mondotta, aki rajzszöget tett a tanár székére: „A szabályok azért vannak, hogy megszegjük őket".

Felejtsd el a csillogó páncélú, a dicsőségért (vagy halálért) vakmerően harcba szálló lovagokról szóló tündérmeséket! A történelemre rettentően jellemző módon a középkor leggaládabb lovagjai megszegték a szabályokat. Más szóval csaltak.

A következő XII. századi történet az Anglia és Wales határán álló Ludlow-kastélyból származik. Megtudhatjuk, hogy nem minden lovag volt úriember, és nem minden szűz volt szelíd és gyönge. És hát a rettentő történelem során nem minden történet végződött boldogan...

Éjféli rettegés (avagy rettegés a lovagok közt)

– A nők? – nevetett fel Geoffrey, az ifjú lovag. A nevetés visszhangozva szállt a börtöncella hideg kőfalai között. – A nők szeretnek. És ugyan ki hibáztathatja őket ezért? Jóképű vagyok, erős és bátor. Bármelyik nő büszke lenne a szerelmemre!

A patkány elfintorította a bajszát, és visszaszaladt a szalma alatt lévő fészkére.

– Úgy látom, nem hiszel nekem, patkány uram – ingatta fejét az ifjú. – Egy darab száraz kenyérbe fogadok, hogy egy héten belül kijutok innen!

Geoffrey hirtelen elfordította a fejét, mikor meghallotta a cella zárjában megcsikorduló kulcs hangját. Lesöpörte zekéjéről a szalmatörmeléket, ültében kihúzta magát, és mosolyt erőltetett az arcára. Az ajtó kitárult, és egy lány sietett be rajta, kezében egy tál zabkásával és egy kancsó sörrel. Az orra megrándult a levegőben terjengő dohos szagtól. Óvatosan letette az ételt a padlóra. Közben egy pillanatra karnyújtásnyi közelségbe került a megláncolt férfihez. A láncok hirtelen megcsörrentek, és az ifjú megragadta a lány csuklóját.

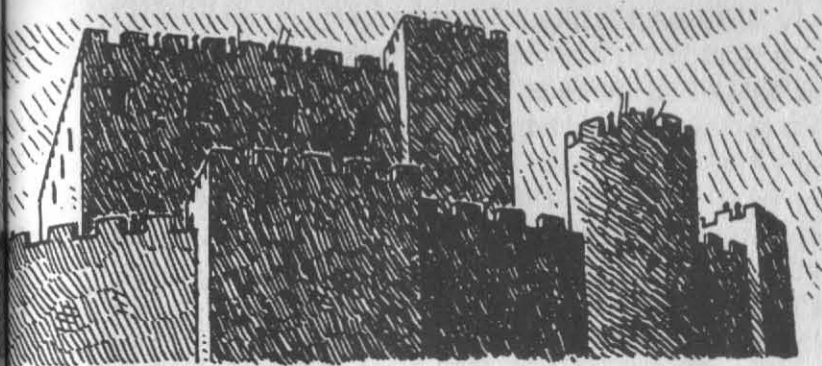
– Ah! – sikoltott fel a lány.

– Csitt! – szólt rá az ifjú gyorsan. – Marian, kérlek maradj! Csak egy pár percig... – folytatta halkabban.

– Az apám gyanút foghat – felelte Marian aggódva.

Geoffrey gyorsan beszélt, s közben nem engedte el a lány csuklóját.

– Tegnap, miután elmentél, lejött hozzám őurasága. Három napot adott, hogy beszéljek. Azt akarja, hogy áruljam el a Ludlow-kastély elfoglalására szőtt tervünket. Természetesen nem fogom elárulni a barátaimat.

– És ha letelik a három nap? – kérdezte Marian.

– A három nap letelte után megkínoznak. Először izzó vasat nyomnak az arcomba...

– Nem! – sikoltott fel a lány.

– A fájdalmat kibírom – vont vállat az ifjú –, de az arcomnak vége. Egyetlen szűz sem fog hozzám jönni azokkal a sebekkel az arcomon. Aztán kinyomják a szemem...

– Nem! – sikított ismét a lány. – Őurasága nem lehet ilyen kegyetlen!

A fogoly vállat vont.

– Majd meglátjuk... mármint *te*. Nekem nem lesz szemem!

– Hogy tudsz tréfálkozni ilyen szörnyűséggel? – kérdezte Marian.

– Igazad van. Sajnálnám elveszíteni a szemem világát. Soha nem láthatnék egyetlen gyönyörű arcot sem. Egyetlen olyan gyönyörű arcot sem, mint a tiéd.

A lány elpirult, és kirántotta csuklóját az ifjú kezéből. Kiviharzott a cellából, és bezárta az ajtót. Az ifjú elmosolyodott.

A lány másnap visszatért, és letérdelt mellé. Az övéből elővett egy apró kulcsot, és levette a csuklójáról a láncokat. Aztán lehúzott egy nagyobb kulcsot a karikáról, és a kezébe nyomta.

– A külső ajtó kulcsa – suttogta.

– Köszönöm, Marian! – érintette meg lágyan a kezét az ifjú. – Megmentetted az életemet, az adósod vagyok. Ezt az adósságot csak azzal róhatom le, ha feleségül veszlek.

– Magaddal viszel? – nézett fel rá riadtan a lány.

– Ah! – suttogta az ifjú. – Még nem lehet. Időre van szükségem, hogy messze jussak. Azt szeretném, ha itt maradnál, és fedeznéd a szökésemet, amíg csak lehet. Egy hét múlva visszajövök érted. Figyelj, a következőt kell tenned...

Aznap éjszaka, mikor a kolostor harangja éjfélt ütött, az ifjú kisurrant a kastély árnyékából, és a közeli faluból elkötött egy lovat. Egy óra múlva már tíz mérföldre járt Ludlowtól. Egy hét múlva pedig visszatért, ahogy ígérte.

Az ablakból egy létra lógott, ahogy arra számított is. Erős bőrkötélből készült, a nyugati torony egyik ablakához vezetett. Egy ablakhoz, amire nem láttak rá az őrök.

Geoffrey gyorsan felkúszott rajta, és érezte, amint Marian erős keze megragadja a csuklóját, és átsegíti a kőpárkányon. A szobát megvilágító gyertya fénye megcsillant a lovag izgatott tekintetében. Marian idegesen rámosolygott, majd elindult az ablak felé.

– Hová mégy? – kérdezte az ifjú.

– Le a létrán. El innen, veled – válaszolta a lány.

Geoffrey megrázta a fejét.

– Van még néhány látogatónk, akik fel szeretnének mászni ezen a létrán – vigyorodott el.

– Látogatók?

– A barátaim. A barátaim, akik bosszút akarnak állni az uradon.

Egy férfi arca bukkant fel az ablakban. Geoffrey besegítette a szobába. A férfi megállt, és a második, majd a harmadik társának nyújtotta kezét. A helyiség öt perc alatt megtelt zord arcú, bőrzekét és puha csizmát viselő, kegyetlen késeket markoló harcosokkal.

– Mit csináltok? – kérdezte a rémült lány.

Geoffrey tudomást sem vett róla. Hátat fordított neki, és odaszólt a férfiaknak:

– Öljétek meg az őröket, és dobjátok le a testüket a falról, aztán eresszétek le a felvonóhidat...

– Az apám is szolgálatban van ma este! – sikoltotta a lány.

– Öljetek meg minden őrt – mondta Geoffrey lassan. – A többiek majd belovagolnak, és befejezik a munkát.

Marian kinyitotta a száját, de mielőtt sikolthatott volna, durván rátapadt a lovag kesztyűs keze. A lány majdnem megfulladt, mire az utolsó férfi is kiment a szobából.

– A nők bolondok! – vigyorgott gúnyosan Geoffrey.

Azonban a lány száját befogva nem tudott odafigyelni a kezére. Marian óvatosan előhúzta a lovag övén lógó tőrt, és felfelé, a férfi bordái felé fordította a hegyét. Aztán minden erejével előredöfte.

A lovag ajkai megfeszültek, a szemében inkább meglepetés, mind fájdalom tükröződött. A torkából halk hörgés tört fel, ahogy háttal nekizuhant a falnak. Egy fél percig még tehetetlenül markolászta az oldalából kiálló tőrt, aztán lassan lecsúszott a padlóra.

Marian odasietett az ajtóhoz, és kinézett a mellvértre. A sötétben küzdő, lezuhanó őrök rémülten kiáltoztak. A felvonóhíd nagyot csattanva leereszkedett, és dobogó patájú lovak vágtattak be az udvarra.

Egy férfi hangja túlharsogta a többiek kiáltásait.

– Elárultak minket! – bömbölte. – Elárultak!

Marian visszament a szobába, ellépett a halott lovag mellett, és felállt az ablakpárkányra.

– Ó, igen, mindannyiunkat elárultak – suttogta tompán. Aztán egyszerűen előredőlt, és kizuhant.

A sötét éjszakában tomboló káosz közepette senki sem hallotta az újabb halk sikolyt, a köveken széttörő csontok újabb reccsenését.

Hallottad már...?

Nem Marian volt az egyetlen kastélylakó, akit elárultak. Egy, a walesi Haverfordwestben fogva tartott rabló összebarátkozott néhány apróddal, akik épp csak ráléptek a lovaggá válás útjára. Nyílhegyeket faragott nekik, meg ilyenek. A fiúk kikönyörögték, hogy a rablót kiengedjék egy kicsit a friss levegőre, az ő őrizetük alatt. A rabló túszul ejtette őket, és a szabadságát követelte az életükért cserébe.

És nem Marian volt az egyetlen fiatal nő, aki úgy halt meg, hogy lezuhant a kastély faláról. Abergavennyben, nem messze a walesi határtól egy fiatal lány szökött mókusát próbálta elkapni, és közben leszédült a magasból.

Bolondos bolondok

A kastélyokban nem csak a tömlöcökről, a halálról és a harcról szólt az élet. Voltak lakomák és mulatságok is. A fő mulattató az udvari bolond volt.

Egy XIII. századbeli krónikás feljegyezte, milyen képességekkel kellett rendelkeznie egy bolondnak, ha a királyi udvarnál akart álláshoz jutni...

Egy bolond apró tréfája

A bolondoknak ugyanakkor fürge észjárásúnak is kellett lenniük. A Sluys melletti csatában (1340) az angolok olyan nyílzáport zúdítottak a franciákra, hogy azok a tengerbe vetették magukat a hajóik fedélzetéről, és a flottájuk megsemmisült. Senki sem merte elmondani VI. Fülöp francia királynak. Azonban előlépett a bolondja...

A korabeli híresztelések szerint a halak olyan sok francia vért ittak, hogy ha tudtak volna beszélni, franciául szólaltak volna meg!

– A külső ajtó kulcsa – suttogta.

– Köszönöm, Marian! – érintette meg lágyan a kezét az ifjú. – Megmentetted az életemet, az adósod vagyok. Ezt az adósságot csak azzal róhatom le, ha feleségül veszlek.

– Magaddal viszel? – nézett fel rá riadtan a lány.

– Ah! – suttogta az ifjú. – Még nem lehet. Időre van szükségem, hogy messze jussak. Azt szeretném, ha itt maradnál, és fedeznéd a szökésemet, amíg csak lehet. Egy hét múlva visszajövök érted. Figyelj, a következőt kell tenned...

Aznap éjszaka, mikor a kolostor harangja éjfélt ütött, az ifjú kisurrant a kastély árnyékából, és a közeli faluból elkötött egy lovat. Egy óra múlva már tíz mérföldre járt Ludlowtól. Egy hét múlva pedig visszatért, ahogy ígérte.

Az ablakból egy létra lógott, ahogy arra számított is. Erős bőrkötélből készült, a nyugati torony egyik ablakához vezetett. Egy ablakhoz, amire nem láttak rá az őrök.

Geoffrey gyorsan felkúszott rajta, és érezte, amint Marian erős keze megragadja a csuklóját, és átsegíti a kőpárkányon. A szobát megvilágító gyertya fénye megcsillant a lovag izgatott tekintetében. Marian idegesen rámosolygott, majd elindult az ablak felé.

– Hová mégy? – kérdezte az ifjú.

– Le a létrán. El innen, veled – válaszolta a lány.

Geoffrey megrázta a fejét.

– Van még néhány látogatónk, akik fel szeretnének mászni ezen a létrán – vigyorodott el.

– Látogatók?

– A barátaim. A barátaim, akik bosszút akarnak állni az uradon.

Egy férfi arca bukkant fel az ablakban. Geoffrey besegítette a szobába. A férfi megállt, és a második, majd a harmadik társának nyújtotta kezét. A helyiség öt perc alatt megtelt zord arcú, bőrzekét és puha csizmát viselő, kegyetlen késeket markoló harcosokkal.

– Mit csináltok? – kérdezte a rémült lány.

Geoffrey tudomást sem vett róla. Hátat fordított neki, és odaszólt a férfiaknak:

– Öljétek meg az őröket, és dobjátok le a testüket a falról, aztán eresszétek le a felvonóhidat...

– Az apám is szolgálatban van ma este! – sikoltotta a lány.

– Öljetek meg minden őrt – mondta Geoffrey lassan. – A többiek majd belovagolnak, és befejezik a munkát.

Marian kinyitotta a száját, de mielőtt sikolthatott volna, durván rátapadt a lovag kesztyűs keze. A lány majdnem megfulladt, mire az utolsó férfi is kiment a szobából.

– A nők bolondok! – vigyorgott gúnyosan Geoffrey.

Azonban a lány száját befogva nem tudott odafigyelni a kezére. Marian óvatosan előhúzta a lovag övén lógó tőrt, és felfelé, a férfi bordái felé fordította a hegyét. Aztán minden erejével előredöfte.

A lovag ajkai megfeszültek, a szemében inkább meglepetés, mind fájdalom tükröződött. A torkából halk hörgés tört fel, ahogy háttal nekizuhant a falnak. Egy fél percig még tehetetlenül markolászta az oldalából kiálló tőrt, aztán lassan lecsúszott a padlóra.

Marian odasietett az ajtóhoz, és kinézett a mellvértre. A sötétben küzdő, lezuhanó őrök rémülten kiáltoztak. A felvonóhíd nagyot csattanva leereszkedett, és dobogó patájú lovak vágtattak be az udvarra.

Egy férfi hangja túlharsogta a többiek kiáltásait.

– Elárultak minket! – bömbölte. – Elárultak!

Marian visszament a szobába, ellépett a halott lovag mellett, és felállt az ablakpárkányra.

– Ó, igen, mindannyiunkat elárultak – suttogta tompán. Aztán egyszerűen előredőlt, és kizuhant.

A sötét éjszakában tomboló káosz közepette senki sem hallotta az újabb halk sikolyt, a köveken széttörő csontok újabb reccsenését.

Hallottad már...?

Nem Marian volt az egyetlen kastélylakó, akit elárultak. Egy, a walesi Haverfordwestben fogva tartott rabló összebarátkozott néhány apróddal, akik épp csak ráléptek a lovaggá válás útjára. Nyílhegyeket faragott nekik, meg ilyenek. A fiúk kikönyörögték, hogy a rablót kiengedjék egy kicsit a friss levegőre, az ő őrizetük alatt. A rabló túszul ejtette őket, és a szabadságát követelte az életükért cserébe.

És nem Marian volt az egyetlen fiatal nő, aki úgy halt meg, hogy lezuhant a kastély faláról. Abergavennyben, nem messze a walesi határtól egy fiatal lány szökött mókusát próbálta elkapni, és közben leszédült a magasból.

Bolondos bolondok

A kastélyokban nem csak a tömlöcökről, a halálról és a harcról szólt az élet. Voltak lakomák és mulatságok is. A fő mulattató az udvari bolond volt.

Egy XIII. századbeli krónikás feljegyezte, milyen képességekkel kellett rendelkeznie egy bolondnak, ha a királyi udvarnál akart álláshoz jutni...

Keresünk

Udvari bolondot. Tudnia kell történeteket mesélni, madárhangokat utánozni, almákkal zsonglőrködni, kártyatrükköket bemutatni, tizenhat hangszeren játszani és négy karikán átugrani... (természetesen mindezt nem egyszerre)

Egy bolond apró tréfája

A bolondoknak ugyanakkor fürge észjárásúnak is kellett lenniük. A Sluys melletti csatában (1340) az angolok olyan nyílzáport zúdítottak a franciákra, hogy azok a tengerbe vetették magukat a hajóik fedélzetéről, és a flottájuk megsemmisült. Senki sem merte elmondani VI. Fülöp francia királynak. Azonban előlépett a bolondja...

A korabeli híresztelések szerint a halak olyan sok francia vért ittak, hogy ha tudtak volna beszélni, franciául szólaltak volna meg!

Egy rettenetes történet

Nem a bolondok voltak az egyetlen mulattatók a kastélyokban. Voltak trubadúrok is. Hősi történeteket meséltek lovagokról, sárkányokról és hölgyekről. A középkorban természetesen még nem ismerték a képregényt, azonban néhány vidám kis történetből remek képregényt lehetne csinálni. Mint például a *Renault és Fayel úrhölgye történeté*ből...

ALÁVALÓ ANJOUK

I. Henrik után István király került hatalomra, s ő lett az utolsó normann uralkodó. Henrik, Anjou grófja szemet vetett az angol trónra, és mivel elég durva fickó volt, senki sem mert ellenkezni vele, még István fiai sem.

Mikor 1154-ben meghalt az öreg Pista, Anjou Henrikből II. Henrik lett, az első Anjou király. Henrik rengeteg remek ötlettel állt elő Anglia fejlesztésére, és a legelső dolog, amit rendbe szedett, a jog volt. Nevezetesen...

- A vádlottak bűnösségéről az azonos osztályba tartozók döntöttek: esküdtszékek. (Valahogy úgy, mintha az osztálytársaid döntenék el, hogy bűnös vagy-e abban, hogy az ebédlőben valahogy Kis Piroska nyakába jutott a puding.)
- Ezután a király bírái döntöttek arról, milyen büntetést kapjon a bűnös. (Mintha a tanár úgy döntene, hogy le kell törölnöd a nyakáról a pudingot, és ki kell fizetned a ruhamosás költségeit. Érthető?)
- A városok polgárai felváltva játszották el a rendőrök szerepét, ők tartóztatták le és hallgatták ki a vádlottakat. (Mintha valamelyik osztálytársad feladata lenne, hogy az ebédlőben járőrözve biztosítsa, hogy a jövőben megedd a pudingodat.)

Borzalmas bűntények

„A bűn nem kifizetődő." Ezt az üzenetet akarta eljuttatni a jog azokhoz, akik gyilkosságon, áruláson vagy lopáson törték a fejüket. Betilthatta Hódító Vilmos a halálbüntetést, a halála után hamarosan újra gyakorlatba jött.

Azonban még a kivégzéseket is túl gyorsan elfeledték, ezért a törvény képviselőinek találniuk kellett egy módszert, hogy emlékeztessék a népet, viselkedjenek. Például...

Ennek a mulatságos kis írásnak egy tanár a szerzője! Latin fordítási gyakorlatnak írta, de legalább annyira figyelmeztetésül is: „Ez lesz a ti sorsotok is, ha nem azt csináljátok, amit mondok!"

Bűnös bohóságok

II. Henrik törvényeire tényleg szüksége volt Anglia szerencsétlen népének. Míg a királyok és a főurak egymás ellen hadakoztak, addig a vidéki nagyfiúk a saját kezükbe vették a törvényt. A középkor vad, veszélyes korszak volt. Azonban nem csak a szegény parasztokból lettek bűnözők...

1. Lehet, hogy Robin Hood valóban a sherwoodi királyi erdőben élt, Nottingham mellett... de az is lehet, hogy csak kitalált alak, és körülbelül annyira igazi,

mint Donald Kacsa. A törvényen kívüli Sir Gosseline Denville azonban valóban létezett. Miután elherdálta a családi vagyont, Észak-Anglia rémévé vált. A legtöbb nagyfiúhoz hasonlóan ő is a „puha" célpontokat kedvelte, gyakran rabolt ki kolostorokat és zárdákat. Végül Yorkshire-ben sarokba szorította a sheriff és 600 embere. Felszólították Denville-t, hogy adja meg magát. Mi történt ezután?

2. Az egyház sem volt jobb. A kolostorok hatalmas földterületeket birtokoltak, amelyeket bérbe adtak. Aztán rablóbandákat fogadtak fel, hogy behajtsák a bérleti díjakat a szerencsétlen parasztoktól. 1317-ben egy banda elfogott egy utazót az egyik kolostorhoz vezető ösvényen, és csak 200 font váltságdíj ellenében engedték szabadon. Miért volt szokatlan ez a banda?
3. Egy skót pap feláldozott egy embert egy fekete mágikus szertartáson. Büntetésből kezét-lábát levágták, és kinyomták a szemét. A kedves David, Skócia királya megszánta a papot, és menedéket adott neki a palotájában. A pap 1114-ben azzal hálálta meg a jóságát, hogy megölte az egyik kisfiát: műkeze vasujjaival tépte szét a gyermeket. David úgy döntött, hogy a papot is tépjék szét... De hogyan?
4. A de Folville fivérek szép karriert futottak be mint tolvajok és emberrablók. Amikor aztán Eustace de Folville belépett a király hadseregébe, minden bűnét megbocsátották. Bátyja, Richárd pap volt. Egy rendőr addig üldözte a rettegett Richárdot, míg a pihegő pap be nem menekült egy templomba, ahol menedéket követelt. („Senki sem érhet hozzám, míg a templom épületében vagyok.") A rendőr figyelmen kívül hagyta a menedékre vonatkozó törvényeket, kivonszolta Richárdot, és lefejezte. Hogyan jutalmazták meg a sikeréért?

5. A staffordshire-i Sir Roger Swynnertont gyilkossággal vádolták. Több tanú is állította, hogy látta a bűntényt. Sir Rogert szabadon engedték, hogy visszamehessen Swynnerton falujába, a gyilkosság helyszínére. Mit csinált ott Sir Roger?
6. II. Henriknek elege lett Becket Tamásból, Canterbury érsekéből, és azt mondta, szívesen megszabadulna tőle. Négy lovag úgy döntött, tesznek Henriknek egy szívességet, és megszabadítják Beckettől. Agyonverték az oltárába kapaszkodó érseket. Henrik megrémült, úgy érezte, az ő hibája. Büntetésképpen elment a tett színhelyére, mezítláb lépett be a katedrálisba, és imádkozott. Több pap és szerzetes is jelen volt. Mivel egészítették ki a király büntetését?

Válaszok:

1. Dögvész Denville bandája 200 embert ölt meg, mielőtt legyűrték volna.

2. A banda összes tagja szerzetes volt! De ne lepődj meg túlságosan, a XV. századból származó feljegyzések szerint vadorzásért, útonállásért és pénzhamisításért is tartóztattak le papokat. A helyi kocsmákban folytatott szerencsejáték és ivászat miatt is rossz hírük volt. 1453-ban két papot azért tartóztattak le, mert megvertek egy oxfordi diákot, a támadásban egy tanár is a segítségükre volt!

3. A karjait és a lábait egy-egy lóhoz kötözték, majd a négy lovat négyfelé hajtották. A lovasiskolában valószínűleg nem fogják megengedni, hogy kipróbáld a tanárodon... de a történelmi kutatások nevében talán megéri rákérdezni, azt hiszem.

NOS, HA MÁSNAK NEM IS, FIZIKAI KÍSÉRLETNEK JÓ.

4. A rendőr megszegte a menedékre vonatkozó törvényeket, és megölt egy papot. Büntetésből a környék összes temploma előtt megbotozták!

5. A gyilkost annyira feldühítették a tanúk, hogy 50 márka megfizetésére kényszerítette őket, amiért ellene beszéltek.

6. Derékig levetkőztették, és mindegyikük háromöt korbácsütést mért rá. (Összesen többet, mint ahány szempillád van!)

Fájdalmas büntetések

II. Henrik igyekezett modern törvényeket hozni, de a megszegésükért járó büntetések továbbra is idejétmúltak és végtelenül kegyetlenek maradtak.

A HAMISÍTÓ

NÉV: JOHN STUBBS

BŰNTETT: HAMISÍTVÁNYOKAT KÉSZÍTETT A KIRÁLY PÉNZÉRMÉIRŐL, ÉS A HAMISÍTVÁNYOKON ÉLELMET VÁSÁROLT.

BÜNTETÉS: JOHN STUBBS KEZÉT RÁKÖTÖZTÉK EGY FATUSKÓRA. A CSUKLÓJÁRA EGY HÚSVÁGÓ BÁRDOT HELYEZTEK, ÉS ADDIG ÜTÖTTÉK EGY KALAPÁCCSAL, MÍG LE NEM VÁGTÁK A KÉZFEJÉT.

[A KÉZLEVÁGÁS RITKA BÜNTETÉS VOLT, DE A TÖRVÉNY EGÉSZEN 1820-IG ÉRVÉNYBEN MARADT.]

A TOLVAJ

NÉV: CLARENDONI PÉTER

BŰNTETT: LOPÁS. ELKÖTÖTT EGY KÉT SHILLING ÉRTÉKŰ LOVAT.

BÜNTETÉS: WILTSHIRE SHERIFFJE ÁSATOTT EGY VERMET, S MEGTÖLTETTE VÍZZEL, AMIT UTÁNA EGY PAP MEGSZENTELT. A TOLVAJT BELEDOBTÁK A VÍZBE. HA ELSÜLLYEDT, ÁRTATLAN VOLT. CLARENDONI PÉTER A FELSZÍNEN MARADT, TEHÁT BŰNÖSNEK BIZONYULT. KIHÚZTÁK A VÍZBŐL, ÉS KIVÉGEZTÉK.

[RANULF GLANVILLE, YORKSHIRE SHERIFFJE 120 EMBERT ÖLT MEG EZZEL A MÓDSZERREL.]

A KOLDUS

NÉV: CHEAPSIDE-I MARTIN

BŰNTETT: PÉNZT KOLDULT, PEDIG EGÉSZSÉGES, MUNKAKÉPES VOLT.

BÜNTETÉS: HÁROM NAP ÉS HÁROM ÉJSZAKA A PIACTÉREN ÁLLÓ KALODÁBAN, KENYÉREN ÉS VÍZEN. AZTÁN KIDOBTÁK ÉS ÖRÖKRE KITILTOTTÁK A VÁROSBÓL.

[A SZELÍD TUDOROK 1504-BEN EGY NAPRA ÉS EGY ÉJSZAKÁRA MÉRSÉKELTÉK EZT A BÜNTETÉSNEMET.]

A GARÁZDA

NÉV: ELDERFIELDI TAMÁS

BŰNTETT: MEGTÁMADTA ÉS MEGSEBESÍTETTE NORTHWAYI GYÖRGYÖT.

BÜNTETÉS: KI KELLETT ÁLLNIA PÁRVIADALRA GYÖRGGYEL. VERESÉGET SZENVEDETT, ÉS A TÖRVÉNY SZERINT GYÖRGY CSALÁDJÁNAK KI KELLETT NYOMNIA TAMÁS SZEMÉT. [A FELJEGYZÉSEK SZERINT TAMÁST SZENT WULFSTAN GYÓGYÍTOTTA MEG. A SZEMEI CSODÁLATOS MÓDON VISSZANŐTTEK.]

AZ ORGYILKOS

NÉV: ATHOL GRÓFJA

BŰNTETT: 1437-BEN, SKÓCIÁBAN MEGGYILKOLTA I. JAKAB KIRÁLYT.

BÜNTETÉS: AZ EDINBURGHI NAGY ÚTKERESZTEZŐDÉSBEN VÖRÖSEN IZZÓ VASKORONÁT NYOMTAK A FEJÉBE, A TESTÉT PEDIG SZINTÉN VÖRÖSEN IZZÓ FOGÓKKAL DARABOKRA TÉPTÉK.

A HAZUDOZÓ

NÉV: JOHN DE HACKFORD

BŰNTETT: 1364-BEN KIJELENTETTE, HOGY 10 000 EMBER KÉSZÜL MEGÖLNI LONDON TANÁCSOSAIT. ÁLTALÁNOS RETTEGÉST ÉS PÁNIKOT KELTETT.

BÜNTETÉS: EGY ÉVRE BEBÖRTÖNÖZTÉK. MINDEN HARMADIK HÓNAPBAN KIVITTÉK, PELLENGÉRRE (MÁS NÉVEN SZÉGYENPADRA) ÁLLÍTOTTÁK, EGY KÖVET AKASZTOTTAK A NYAKÁBA, ÉS EGY „HAZUDOZÓ" FELIRATÚ LAPOT TŰZTEK A MELLÉRE.

A SÓLYOMTOLVAJ

NÉV: RIVERSI JOHN

BŰNTETT: A HÁZA TETEJÉN MEGTALÁLTA AZ URASÁGA SÓLYMÁT, ÉS NEM VITTE VISSZA A GAZDÁJÁNAK.

BÜNTETÉS: A SÓLYOMMAL MEGETETTEK HAT UNCIÁNYI *, RIVERSI JOHN MELLKASÁBÓL KIVÁGOTT HÚST.

* 1 uncia = kb. 3 dkg – *a ford.*

A KÖZHÁBORÍTÓ

NÉV: RUNCORN ANNA

BŰNTETT: KÖZHÁBORODÁST KELTVE NYILVÁNOSAN MEGSZÉGYENÍTETTE A FÉRJÉT AZZAL, HOGY PERLEKEDETT VELE, ÉS GAZEMBERNEK, ILLETVE CSAVARGÓNAK NEVEZTE.

BÜNTETÉS: ANNA FEJÉRE EGY SZÁJKOSÁRSZERŰ KETRECET ERŐSÍTETTEK. A SZÁJÁBA BELENYÚLT EGY FÉMPÁLCA, AMI LESZORÍTVA TARTOTTA A NYELVÉT. HÁTTAL FELÜLTETTÉK EGY LÓRA, ÉS KIVEZETTÉK A PIACTÉRRE, AZ EMBEREK GÚNYOLÓDÁSÁNAK CÉLTÁBLÁJÁUL: [SHREWSBURY VÁROSÁBAN UTOLJÁRA 1846-BAN HASZNÁLTAK ILYEN SZÁJKOSARAT.]

Henrik, a solymász

Egy sólymot általában többre tartott a gazdája, mint bármelyik parasztját. Egy XIV. századi történész elmesélt egy történetet II. Henrik rossz szokásáról – a káromkodásról – és arról, hogyan leckéztette meg Isten...

Nem sokkal trónra kerülését követően Henrik ráeresztette a legjobb sólymát egy gémre. A gém egyre magasabban és magasabban körözött, de a sebes sólyom már majdnem utolérte, mikor Henrik elkiáltotta magát: „Isten szemére vagy Isten torkára, az a gém nem szökhet meg, még akkor sem, ha maga Isten akarja úgy!" Amint kimondta ezeket a szavakat, a gém megfordult, és mintha csak csoda történt volna, a csőrét a sólyom fejébe mélyesztette, kiloccsantva annak agyvelejét. Aztán a sértetlen gém egyenesen Henrik király lába elé vetette a haldokló madarat.

Most már csak az a kérdés, Isten miért a sólymot, és miért nem a trágár Henriket pusztította el?

Jókedvű János

Az első Anjouk ugyanolyanok voltak, mint az első normannok. Az apa (II. Henrik) a fiai, I. Richárd, Gotfrid és Henrik ellen harcolt. Ez alkalommal azonban a fiúk az anyjukat, Eleanort is a maguk oldalán tudhatták. (II. Henrik azzal büntette a felesége árulását, hogy 16 évre bezáratta!)

Henrik kedvence a kis János volt. Amikor megtudta, hogy János csatlakozott fivéreihez, az öreg király szíve megszakadt. Meghalt.

Richárd foglalta el a trónt. (Az ő szíve egy oroszlán szíve volt, úgyhogy nehezebben szakadt meg.) Richárd természetesen elvonult a Szentföldre, és sikerült is fogságba esnie. Az országra János ügyelt: felélte a kincstár tartalékait, és terveket szövögetett Richárd trónjának megszerzésére.

Richárd megbocsátott Jánosnak („Hiszen még gyerek"), aztán nagyon kedvesen elvonult egy másik csatába, és megölette magát. János lett a király! Méghozzá a középkor egyik legnyamvadtabb királya. Szerette a jó ruhákat, a finom ételeket, a csinos lányokat... és örömét lelte mások feldühítésében...

- János kinevette az ír hercegek hosszú szakállát és nemzeti öltözékét – az ír törzsfők dühösek lettek.
- János feleségül vette az unokatestvérét; a Canterbury érsek tiltakozott, de János megszerezte a pápa beleegyezését – a Canterbury érsek dühös lett.
- János megszervezte legnagyobb vetélytársa, Britanniai Arthur meggyilkolását Franciaországban – a francia király (II. Fülöp) nagyon dühös lett, és háborút indított ellene (Arthur meghalt, így nem lehetett dühös).
- János a pápa akarata ellenére választott új Canterbury érseket – a pápa dühös lett.

- János hatalmas adókat vetett ki az angol népre és az urakra a francia háború miatt; a háború rosszul ment, és a bárók dühösek lettek. Ennek természetesen nem lehetett más eredménye, csak...

A Mágnes Kártya

A főurak kényszerítették Jánost, hogy adja vissza a hatalmat a népnek: nincsenek adók, nincsenek háborúk, nincsenek törvények – hacsak a nép bele nem egyezik!

Kéretik megfigyelni, hogy a fentiekhez hasonló ostobaságok csak a Rrrettentő Töri könyvekben találhatók. Azt bármelyik unalmas tanár meg tudja mondani, hogy a Magna Charta latinul annyit tesz, hogy „nagy oklevél".

János úgy halt meg, hogy halálra zabálta magát őszibarackkal. Almabort ivott hozzá. De hát a középkorban olyan rossz volt a kaja, hogy akár egy pohár víztől is meghalhatott volna!

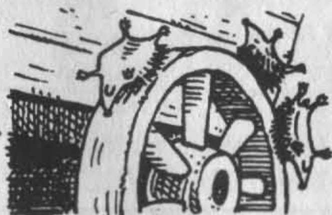
ÉMELYÍTŐ ÉTELEK

A középkorban az egyház mondta meg, mit ehet az ember (és mit nem). A XIII. század kezdetéig például a felnőttek el voltak tiltva a négylábú állatok húsától. Pénteken pedig senki sem ehetett húst, csak halat.

De azért ne higgyük, hogy a lovagok kizárólag borsópüré-főzeléken éltek. Nem. Nem ehettek négylábú állatokat? Ettek helyettük nagy testű madarakat. A pulykát még nem ismerték, úgyhogy egy túzok nevű madarat fogyasztottak helyette. És mi történt? A túzok kipusztult Angliában!

Kedvük szottyant egy kis húsra pénteken? Akkor hódot ettek. A hódok a farkukkal hajtották magukat a vízben, tehát akár halnak is lehetett tekinteni őket... vagy nem? (Ööö... nem.) Hogy mi történt? A hódok kipusztultak Britanniában.

Persze nem csak a túzokra és a hódra jártak nehéz idők. Egy 1393-as francia receptkönyv azt tanácsolja, együnk sündisznót: megnyúzva, kibelezve, megsütve, mint a csirkét. Akkoriban természetesen sokkal nehezebb volt sündisznót fogni. Nem lehetett csak úgy felszedni őket az országút közepéről, tálalásra készen! Vagy mégis?

Finom fogások

A középkori haspókok nem csak a pulykát nem ismerték. Hanem például a krumplit sem. Képzeld csak el, milyen lehetett a világ burgonyaszirom és chips nélkül!

Persze ott volt nekik a rettegett káposzta. De ne a menzai káposztára, arra az édeskés szósszal leöntött, halványszürke nyálkahalomra gondolj! Próbáld ki inkább ezt a káposzteleves-receptet, és döntsd el magad, hogy a középkori emberek finomabb falatokat faltak-e, mint te...

Káposztaleves

Hozzávalók:

- 600 g káposztalevél (csíkokra vágva)
- 225 g hagyma (meghámozva, apróra vágva)
- 225 g póréhagyma fehére (vékony szeletekre vágva)
- fél teáskanál só
- negyed teáskanál koriander
- negyed teáskanál fahéj
- negyed teáskanál cukor
- negyed teáskanál sáfrány (elég drága: kihagyható, vagy használjunk helyette fél teáskanál kurkumát)
- 850 ml víz
- 1 csirkehúsleves-kocka (vagy a vegetáriánusoknak zöldségleves-kocka)

Elkészítés:

1. Egy lábosban forraljuk fel a vizet, és morzsoljuk bele a leveskockát.
2. Keverjük bele a sáfrányt, a fahéjat, a koriandert, a sót és a cukrot.
3. Adjuk hozzá a káposztacsíkokat, az apróra vágott hagymát és a póréhagyma-karikákat.
4. Fedjük le a lábost, és lassú tűzön főzzük 20 percig.
5. Tálaljuk pirítóskockákkal vagy sült szalonnadarabokkal meghintve.

Az eredeti recept egyetlen egy pontban tért el: abban az állt, hogy a káposztát egész délelőtt főzzük. Azonban a középkori káposzták keményebbek voltak, úgyhogy kellett is. Ha a mai káposztákat főznénk egész délelőtt, akkor megint csak a menzai zöld nyálkánál lyukadnánk ki.

Amikor az édességekre került a sor, a gazdagok minden létező cukrot felzabáltak, amit csak tudtak... míg végül a cukor tönkretette a fogaikat, természetesen. Mindazonáltal volt egy népszerű íz, ami ma már elég ritka: a rózsaíz.

Próbáld ki ezt a rózsapudingot! (A középkori szakácsoknak persze nem volt turmixgépük, de ez ne zavarjon. Nyugodtan csalj egy kicsit, és használd, ha van. Azok a levéltetvek, amiket nem sikerül lemosnod a rózsaszirmokról, komoly kórházi ápolásra szorulnak majd.)

Rózsapuding

Hozzávalók:

- egy teljesen kinyílt rózsa szirmai jól megmosva
- 4 csapott evőkanál kukoricaliszt
- 275 ml tej
- 50 kávéskanál cukor
- háromnegyed teáskanál őrölt gyömbér
- háromnegyed teáskanál fahéj
- 575 ml tejszín
- egy csipet só
- 10 kimagozott, apróra vágott datolya
- 1 evőkanál diófenyőmag (ha van)

Elkészítés:

1. A rózsaszirmokat két percig forraljuk vízben.
2. A szirmokat helyezzük két konyharuha közé, és préseljük le.
3. A kukoricalisztet tegyük egy serpenyőbe, és lassan, folyamatosan kevergetve adjuk hozzá a tejet.
4. Tegyük a serpenyőt a tűzhelyre, és addig melegítsük a masszát, míg dagadozni nem kezd.
5. A masszát öntsük bele a turmixgépbe, adjuk hozzá a cukrot, a fahéjat, a gyömbért és a rózsaszirmokat.
6. Keverjük simára (vagy amíg a levéltetvek fejfájást nem kapnak).
7. Keverjük el a tejszínnel és a sóval, majd tegyük vissza az egészet a serpenyőbe.
8. Melegítsük és kevergessük, míg tejszín sűrűségű nem lesz.
9. Keverjük bele a datolyát és a diófenyőmagokat, és melegítsük még két percig.
10. Töltsük ki poharakba, hagyjuk kihűlni (közben kevergessük, hogy ne bőrösödjön be).
11. Hűtve fogyasszuk. A szülők el lesznek ámulva... csak ne áruljuk el nekik, hogy leszedtünk egy díjnyertes rózsát a kertből!

Alkoholizáló agglegények

A középkorban mindenki sört ivott. Biztonságosabb volt, mint néhány mocskos nagyváros vizét inni.

A különleges alkalmakra különleges söröket főztek, amiket általában *eladtak* a vendégeknek (manapság elvárja az ember, hogy ingyen ihasson). Tehát ha valaki megnősült, akkor „menyasszony-sört" főzött. A meghívottak mind vettek az italból, a pénz pedig a menyasszonyé lett.

Képzeld csak el, milyen lenne, ha egy mai esküvőn azt mondanák:

– Emeljük poharunkat a menyasszonyra, de ne felejtsünk el bedobni egy ötöst a násznagy kalapjába! – Ez lenne csak az elfuserált esküvő!

A másik népszerű esemény, amire különleges sört főztek, a temetés volt. A holttest gyakran fizetett érte... általában még halála előtt. Ez különösen azok között az iszákosok között volt elterjedt, akik a testesebb söröket kedvelték.

Az egyházat dühítette ez az állandó ivászat, és megpróbálta betiltani. Az emberek azonban túl jól érezték magukat, az egyház tehát úgy döntött, hogy „ha nem tudod legyőzni őket, állj melléjük!" „Temető-sört" főztek, és az árából javították ki a templomokat!

A földesurak általában évente háromszor főzettek sört, és elvárták a parasztoktól, hogy jó drágán vegyenek belőle. Egyfajta külön adó volt ez, amit muszáj volt megfizetni. A falu agglegényei azonban néha kockázatos kihívást kaptak. Annyi sört ihattak, amennyit csak akartak, ingyen... amíg állva bírtak maradni. Ha leültek, fizetniük kellett.

Émelyítő tények

1. A mészárosoknak megtiltották, hogy London belvárosában állatokat öljenek le. Volt ugyanis egy olyan rossz szokásuk, hogy a beleket a szürke barátok (ferencesek) kolostora elé szórták. Egy winchesteri mészáros rendszeresen az üzlete előtti gyalogjárón vágta le a teheneket, egy XV. századbeli, Coventrybe való mészáros pedig a konyhaablakán át az utcára hajigálta a csirkebeleket.
2. A mészárosok nem árulhattak húst gyertyafénynél. A rendelet azért született, hogy a vevők láthassák, mit kapnak! Egy férfit rajtakaptak, hogy egy csatornában talált, döglött disznó húsát árulja. Pellengérre állították, és a romlott húst elégették az orra alatt. Ez gyakori büntetés volt az ilyesfajta csalásokért.
3. A nagyvárosokban voltak mozgó árusok, akik finom, nyárson sült rigót (egy pennyért kettőt) és ízletes, forró birkalábat árultak. Akár házhoz is szállították az ételt. (A birkaláb mondjuk leszállíthatta volna magát... egyszerűen odasétált volna a vevő házához.)

4. Ha valaki betért egy fogadóba egy korsó sörre, akkor ihatott „Böfögtetőt", „Angyalvizet", „Sárkánytejet" vagy „Veszett kutya sört" (na *ez* aztán tényleg harapós volt!). De valószínűleg még ezek is biztonságosabbak voltak, mint Eleanor Rummyng söre, az

asszonyság ugyanis megengedte a tyúkjainak, hogy a sörfőző kádak fölött járkáljanak. Az ürülékük belehullott a sörbe, és az öreg Eleanor egyszerűen csak felkavarta az italt, mielőtt eladta volna.

5. Az italok néha elég undorítóak voltak a bennük úszkáló idegen testektől. Egy XIII. századbeli krónikás arról panaszkodik, hogy egyes sörök olyan sűrűek, mint a leves. „Az ember nem is issza őket, hanem átszűri a fogai közt." (Ehhez képest IV. Edward király a testvérét, Clarence-t egy hordó borba fojtatta bele. Na, ez aztán az igazi idegen test az ember italában!)

6. Sok városban ellenőrizték a kenyér minőségét, és megbüntették a csaló pékeket. Egyeseket abban találtak bűnösnek, hogy homokot tettek a veknikbe, illetve egy különösen undorító esetben pókhálót találtak a kenyérben.

7. A háziasszonyok gyakran otthon gyúrták meg a tésztát, amit aztán elvittek a pékhez, hogy kisüsse. Néhány péknek volt egy agyafúrt trükkje. Az asszony tésztáját letették a pultra. A pulton volt egy kis ajtó, ami alatt egy fiú rejtőzködött. Amíg a pék szóval tartotta az asszonyt, addig a fiú kinyitotta az ajtót, és kimarkolt egy darabot a tésztából. A lopott tésztából a szemét pék kenyeret sütött, amit eladott. Az asszony kifizette neki a sütés árát, de kevesebb tésztát vitt haza, mint amennyit hozott. (Ha rajtakapták, egy napot kellett a pellengéren töltenie – a péknek. Arról nem szól a fáma, hogy a fiút is elkapták vagy megbüntették volna.)

8. A szolgálóknak megtiltották, hogy bő ujjú ruhákat viseljenek, mint az uraik. Egyrészt azért, mert az urak nem szerették volna, ha a szolgák úgy néznek ki, mint

ők... másrészt azért, mert a bő ruhaujj állandóan belógott volna a levesbe felszolgálás közben!

9. Szörnyű lakomáiról ugyan VIII. Henrik híresült el, ám már 1467-ben is voltak ugyanolyan hizlaló zabálások, mint az övéi. Richárd, Warwick grófja rendezett egy kisebb bulit annak alkalmából, hogy a testvére York érseke lett. A 60 szakács 104 ökröt, 2 000 disznót, 1 000 bárányt és 13 000 tál édességet készített el. A megszomjazó lakomázók pedig 300 nagy hordó sörrel és 100 hordó borral olthatták szomjukat.

10. A parasztok azért ettek szalonnát, mert könnyű volt minden télen levágni és besózni egy disznót. Zöldségeket pedig azért ettek, mert saját maguk is meg tudták termelni. Ennek eredményeképpen a nemeseket szinte soha nem lehetett látni szalonnát vagy zöldségfélét enni!

Illetlen ínyencek

A fiatalok könyvekből tanulták, hogyan illik az asztalnál viselkedni. Sajnos akkoriban nem sok fiatal tudott olvasni, ezért nem ártott illusztrációkkal segíteni őket.

1 Szintén illetlenségnek számított a fejet vakarni, „mintha egy bolhát próbálnánk szétnyomni".
2 Az orrpiszkálás viszont teljesen megszokott volt.

NE MÁRTOGASSUK A KENYERET A LEVESBE!

NE MERJÜK TÚLSÁGOSAN TELE A LEVESESKANALAT, ÉS NE FÚJJUK A LEVEST!

NE CSÁMCSOGJUNK, ÉS NE NYALJUK KI A TÁNYÉRT!

NE BESZÉLJÜNK TELE SZÁJJAL![1]

NE AZ ASZTALRA, HANEM A PADLÓRA KÖPJÜNK!

NE TÉPJÜK A HÚST, HANEM KÉSSEL SZELETELJÜK!

NE CSAPJUNK LE A LEGFINOMABB ÉTELEKRE! MÁSNAK IS HAGYJUNK BELŐLE![2]

1 Böfögni lehetett... ha nem valamelyik asztalszomszéd arcába történt.
2 Továbbá megkérnek minket, hogy ne lopjunk mások tányérjáról.

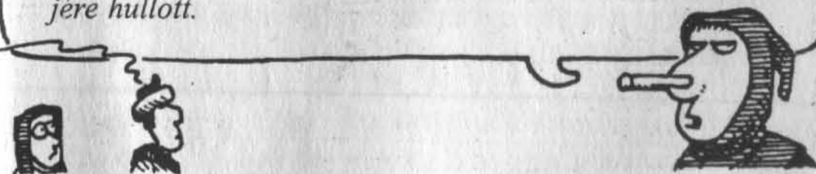
Szörnyű szagok

A középkor nagyon szagos kor volt. A legtöbb szemét az utcán végezte. A mészáros leölt egy állatot, a húsát eladta, a beleit meg kidobta az utcára. A városi tanácsok külön törvényben írták elő az utcák tisztán tartását, Londonban pedig nyilvános vécéket építettek a Fleet folyó fölé, a várostól nyugatra.

Egy krónikás szerint „minden egyes toalett-lyukat betöltött egy fenék”, úgyhogy az alant elvitorlázó hajósoknak igencsak vigyázniuk kellett!

Ráadásul ezzel a problémával nem csak a hajósoknak kellett szembesülniük. Számos magánvécére is ráfért egy rendreutasítás. 1321-ben a londoni tanács bíróság elé idézte Thomas Wytte-ot és William Hockele-t...

Azonban nem mindenki izgatta magát a vécék miatt. Sokan együtt éltek az állataikkal, és úgy is viselkedtek,

mint az állatok. Egy holland még 1515-ben is a mocskos angol otthonokról panaszkodott...

A gondos háziasszonyok természetesen összegyűjtötték a család vizeletét, mert jól jött a mosásnál! Saját maguk készítették a szappanukat, fahamut főztek össze zsírral. A vizeletet addig tárolták, amíg igazán erős nem lett, majd beleöntötték a mosóvízbe, ahol egyfajta fehérítőként funkcionált. (Megjegyzés: ha szőkíteni szeretnéd a hajad, akkor inkább vedd meg valahol a szőkítőt. Egy kicsit drágább ugyan, de legalább nem fogsz bűzleni, mint egy törött bili.)

LEPUKKANT LANCASTEREK

Az utolsó Anjou király II. Richárd volt. Szerencsétlen, ványadt alak; senki sem háborodott fel különösebben, mikor unokatestvére, Henrik 1399-ben letaszította a trónról. Lancaster Henrikből IV. Henrik lett. Olyan sok tetű volt a fején, hogy sokan azt hitték, nem is fog kinőni a haja. Tetves volt, lepukkant... az első a sok-sok lepukkant Lancaster király közül.

A gond csak az, hogy az unokája, VI. Henrik ismét csak gyatra, gyenge királynak bizonyult. A gyenge királyok pedig szinte vonzzák az erős főurakat, hogy letaszítsák őket a trónjukról. Amikor VI. Henrik 1453-ban megőrült, a Lancaster-család a York-családdal kezdett civakodni a hatalomért.

Mindkét család egy rózsát választott jelvényéül: a Lancasterek a vörös rózsát, a Yorkok a fehéret. Harminc évnyi véres verekedést követően Tudor „Vörösrózsa" Henrik legyőzte York „Fehérrózsa" Richárdot, viszont bölcsen feleségül vette York „Fehérrózsa" Erzsébetet. Ez véget vetett a veszekedésnek. A csaták sorozata pedig a „rózsák háborúja" néven vonult be a történelembe.

A középkor fontos csatákkal kezdődött és végződött... és közben is akadt néhány. Ha ezeket a csatákat a vesztesek nyerték volna meg, megváltozott volna a történelem.

Véres csaták

Manapság gépek vívják a háborúkat: lézerrel vezérelt rakéták, tankok, tengeralattjárók, bombák és repülőgépek. Egy katona egyetlen gombnyomással milliókat ölhet meg anélkül, hogy egyszer is megpillantaná áldozatait.

A középkorban viszont test-test ellen küzdöttek a férfiak – de legalábbis nyíllövésnyi távolságból. Rengeteg vér folyt, rengeteg kegyetlenkedés történt... és rengeteg hülyeség.

A csata hevében azonban nem nehéz hibákat elkövetni. A győzelem (vagy a vereség) gyakran egyetlen döntésen múlott. Megváltozott volna a történelem, ha te vagy a vezér? Te mit tettél volna a kárhozott középkor híres csatáiban?

1. Hastings, 1066. október 14.

Seregek:

Harold, Anglia királya Vilmos, Normandia hercege ellen. A normann hódítás első nagyobb csatája.

A csata:

- Harold angol serege reggel kilenckor felsorakozik a Senlac-dombon. Fáradtan, de boldogan várják, hogy megvédjék a területet.
- A normannoknak három támadó hullámuk van: az íjászok, azok mögött a gyalogosok, legvégül pedig a lovagok.
- Az első normann támadás kudarcot vall: az íjászok dombnak felfelé lőnek, így az angolok könnyedén felfogják a nyílvesszőket pajzsaikkal.
- Elindulnak a gyalogosok, az angolok azonban lándzsákkal és kövekkel verik vissza őket (viszont nagyon kevés íjással).
- A normannok sarkon fordulnak, és lefelé botladoznak a dombról. Harold odafordul hozzád, és megkérdi: – Most mit csináljunk?

Mit mondasz neki?

Tanácsok:

2. Bannockburn, a skóciai Stirling közelében, 1314. június 24.

Seregek:

Edward, Anglia királya Robert Bruce skót vezér ellen. A skót függetlenségi háború egyik csatája.

A csata:

- Robert Bruce 40 000 skótja a Stirlingbe behúzódott angolokat ostromolja. Edward 60 000 katonával siet a felmentésükre.
- Amikor az angolok Stirling közelébe érnek, látják, hogy a skótok egy mocsaras patak, a Bannock Burn túlpartján táboroznak.
- A skót gyalogosok hosszú, bárdfejekben és tüskékben végződő rudakkal vannak felfegyverkezve, a pika nevű fegyverrel.
- Olyan szoros alakzatban állnak, hogy a rájuk rontó lovagok egy fémtüskéjű sündisznóval találnák szemben magukat.

- Edward 2000 lovagja rá akar támadni a pikásokra, de előbb le kell tépniük a közeli falu házainak ajtajait, hogy egyfajta járdát építsenek belőlük a mocsárban.

Mit tanácsolnál Edwardnak?

3. Crécy, Észak-Franciaország, 1346. augusztus 26.

Seregek:

Edward angol király VI. Fülöp francia király ellen. A százéves háború első nagyobb csatája.

A csata:

- Edward 18 000 fős seregében alig 4000 páncélos lovag található. Fülöp serege 38 000 emberből áll, köztük 12 000 lovaggal.
- Az angolok egy kis dombon várakoznak. A franciáknak át kell kelniük egy patakon, és dombnak felfelé kell támadniuk (bár ez nem jelent problémát a lovagoknak).
- A két szembenálló hadseregre hirtelen zápor zúdul. Az angolok leveszik és szárazon tartják az íjaik húrját. A francia íjászok számszeríjakat használnak, az elázott húrok azonban meglehetősen használhatatlanná teszik azokat.

- Előbújik a nap, és egyenesen a franciák szemébe süt. Elég rosszul látják az ellenség erőit. Annyit azért látnak, hogy az angoloknál az íjászok állnak legelöl.
- Az angol lovagok az íjászok mögött, gyalogosan várakoznak. Az angol lovagok nem érhetnek oda időben a lovaikhoz, hogy visszaverjék a franciákat!

Milyen tanácsot adnál Fülöpnek?

4. Bosworth Fields, Leicester, Anglia, 1485.

Seregek:

III. Richárd király és a York-párt Tudor Henrik és a Lancaster-párt ellen. A rózsák háborújának utolsó csatája.

A csata:

- A magaslati pozícióért folytatott versenyfutást Richárd nyerte meg; seregével az Ambion-domb tetején várakozik.
- Henrik serege csak nehezen tud felállni a domb lábánál elterülő egyenetlen terepen.
- Richárd lerohanhatná őket, amíg rendezik soraikat, azonban van két problémája:

  a) Egy harmadik sereg is várakozik a közelben Lord Stanley parancsnoksága alatt. Stanley megígérte, hogy Richárd oldalán harcol... és azt is megígérte, hogy Tudor Henrikén!

  b) Richárd nem bízik egyik parancsnokában, Northumberlandban, aki a háta mögött áll.

Mit tanácsolnál III. Richárdnak?

Válaszok:

1. Hastings Harold az „A" katona tanácsát követi... és veszít. Amint az angolok leérnek a dombról, a normannok megfordulnak, és a síkságon rájuk támadnak. (Egyes történészek szerint a „menekülés" csak csel volt, hogy lecsalogassák az angolokat a dombról. Bevált.) A normann íjászok új nyilakat kapnak, és magasan a levegőbe lőnek. A pajzsaikat a fejük fölé emelő angolokat lerohanják a normann lovagok. Haroldnak a „B" katonára kellett volna hallgatnia, maradnia kellett volna, ahol volt. Egy nyíl a szemébe fúródik, és a normann lovagok levágják. A normannok lesznek Anglia urai.

2. Bannockburn Edward a „B" katona tanácsát fogadja meg... és veszít. A lovagok saját magukat tartják a legfontosabb harcosoknak, maguknak akarják a dicsőséget, hogy elsőként támadnak Robert seregére. Az íjászoknak szinte semmi szerepe nem lesz. A lovagok átverekszik magukat a mocsáron, és rá kell döbbenniük, hogy a skótok vermeket ástak és csapdákat állítottak a lovaknak. Az angolok nem rohamoznak túl hevesen, mégis felmorzsolódnak a skót pikákon, majd visszaszorulnak a mocsaras patakba. II. Edward elmenekül, a serege követi. A skót nép felszabadul az angolok uralma alól.

3. Crécy Fülöp a „B" tanácsot követi... és veszít. A számszeríjászok tüzet nyitnak... és rájuk zúdul az angol nyilak halálos zápora. Hátrálni kezdenek... és letapossa őket saját lovagjaik rohamja. Az erős angol íjak átütik a francia vérteket. A lovak felbuknak, s még több ló bukik fel bennük. A néhány átjutó lovagot körülveszik, és leráncigálják a gyalogos angol lovagok. Tízezer francia harcos hal meg, Fülöp király nyakába nyílvessző fúródik, de

elmenekül, és életben marad. Az angol király Franciaország királyának nyilvánítja magát.

4. Bosworth Fields Richárd az „A" katona tanácsát követi... és veszít. Elszalasztja a lehetőséget, hogy a legjobb pillanatban támadjon Tudor Henrik seregére. Tudor Henrik emberei ágyúkkal és nyilakkal zaklatják Richárd seregét. Richárd katonái leözönlenek a domboldalon, és közelharcba kezdenek Henrik harcosaival. Amikor Richárd erősítést kér Northumberlandtól, az nemet mond. Richárd személyesen vezet rohamot Tudor Henrik ellen, ekkor azonban Stanley úgy dönt, ideje beszállni a küzdelembe – Tudor Henrik oldalán. Richárdot levágják, a korona Tudor Henriké lesz. Ezzel vége a rózsák háborújának. Sok történész szerint a középkornak is.

Hallottad már...?

Suffolk hercege hűségesen szolgálta VI. (Lancaster) Henrik királyt. Amikor azonban elveszített egy csatát Franciaországban, mennie kellett. Henrik nem akarta kivégeztetni hűséges harcostársát, ezért csak száműzte. Suffolk hercege Ipswichben hajóra szállt, ám nem jutott messzire. Az ellenségei Dovernél utolérték, berángatták egy kis hajóba, és egy rozsdás karddal levágták a fejét. (FIGYELEM! *Ne* próbáld ki a park taván! Akinek rozsdás karddal vágják le a fejét, az súlyos vérmérgezést kaphat!)

Érzelgős énekesek

A háború nem mindenkit töltött el rémülettel. Néhányan kifejezetten élvezték az izgalmakat. Bertrand de Born trubadúr volt: egyfajta középkori popénekes. Az egyik legnagyobb slágere ez a véres kis szám volt...

A szívem boldogságban fürdik, akárhányszor csak látom,
Ahogy egy fenséges kastélyt megtámadnak, s erős falai leomlanak,
A leomló falakon harcoló katonák a földre zuhannak,
Míg az elesettek lovai a csatatéren kóborolnak.
A csata forrongó hevében, ó, nemesek, ó urak!
Minden erőtökkel vágjátok a fejeket, törjétek a karokat!
Jobb, sokkal jobb a csatában meghalni, mint élni és veszíteni!
Én mondom, számomra a legnagyobb öröm hallani a kiáltásokat,
„Tovább! Tovább", harsogják mindkét oldalon, és a gazdátlan lovak rémülten nyerítenek.
A sebesültek jajonganak, nyögnek, nyöszörögnek: „Segítsetek! Segítsetek!"
Micsoda boldogság látni, ahogy nagy és kicsi, erős és gyenge
Árokba fordul, lezuhan a gyepre,
És ahogy a lándzsák átütik a holtak testét!

Lovagok, hagyjátok hát váraitok, hagyjátok földjeitek,

Vesszenek várositok,

De uraim, könyörgöm, a háborút soha abba ne hagyjátok!

NYOMORULT NŐK

A középkorban az egyház azt tanította, hogy a férfiak előrébb valók, mint a nők. Ennek talán köze lehetett ahhoz a tényhez, hogy a papok mind férfiak voltak!

A nőket arra nevelték, hogy férjhez menetelükig engedelmeskedjenek férfi családtagjaiknak, azután pedig a férjüknek. A nők még az 1990-es években is azzal az ígérettel házasodnak meg, hogy férjüket „szeretik, tisztelik és engedelmeskednek neki".

Ha pedig a nő mégsem engedelmeskedett, akkor a férjét arra biztatták, hogy verje meg. Arra intették, hogy részegen vagy hirtelen támadt dühében ne tegyen ilyet, csak ha a nő „megérdemli". Ahogy az olasz közmondás mondja...

Egy Robert d'Abrissel nevű pap még ennél is tovább ment:

A nő boszorkány, kígyó, pestis, patkány, fekély, méreg, pusztító tűz és a Sátán szolgája.

Elhiszed, hogy nem nagyon szerethette a nőket? A gond csak az, hogy a férfiak hallgattak rá, hittek neki, és gonosz szavai miatt rosszul bántak a nőkkel.

A nőknek azt mondták, bűnös dolog sminket használni, befesteni a hajukat vagy kiszedni a szemöldöküket. A papok azt állították, mindez hiúság, és a nők pokolra fognak jutni miatta. De a nők ettől függetlenül cicomázták magukat.

Aztán a XIV. században a papok aggódva látták, hogy a férfiak is kezdenek színes, csillogó ruhákat viselni, és egyre inkább olyanná válnak, mint az „aláváló, álnok, hiú" nők! Márpedig a legrosszabb dolog, amit egy férfi tehetett, az volt, hogy úgy nézett ki, mint egy nő. Ez bűnnek számított. Úgyhogy az erkölcscsősz egyház ráncolni kezdte a szemöldökét...

Dőre divat

A divatos férfiak eldobták a bő köpenyeket, és szűk zekéket öltöttek helyette. A nagyon divatos ifjak pedig olyan rövidre vágatták a tunikájukat, hogy egy krónikás arról panaszkodott, hogy a zekék felfedték „a test azon részeit, melyeknek rejtve kellett volna maradniuk"!

A szerzetesek, barátok és papok mondtak néhány vad dolgot a XIV. századi divatról...

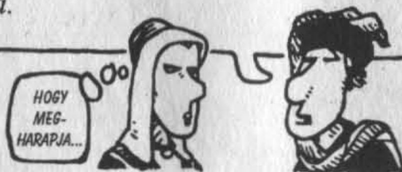
...és a nők *tényleg* elégették a csúcsos kalapokat – egy darabig. Amikor Tom, a szigorú szerzetes odébbállt, újra fölvették hegyes föveigeiket... amelyek magasabbak lettek, mint valaha!

Számos országban törvény írta elő, hogy csak a nemesek viselhetnek díszes ruhákat. A parasztoknak tilos volt, hiszen finom ruhákban még összetévesztették volna őket az urakkal!

A legtöbb törvény mégis a nők öltözködését szabályozta. Például törvény tiltotta, hogy a nők magasított talpú cipőt viseljenek. A férfiak általában minden eszközt megragadtak, hogy kikényszerítsék a nők „engedelmességét”. Ahogy a párizsi Goodman úr mondta feleségének...

Lebegjen szemed előtt a kutya viselkedése, ki szereti és tiszteli gazdáját: még akkor is farkcsóválva követi urát, mikor az megkorbácsolja.

Azonban, nem túl meglepő módon, a nők nem voltak mindig olyan alázatosak, mint amilyennek Goodman úr szerette volna őket. A nőknek nehéz élet jutott a középkorban. De néhányan visszavágtak! Néhányra nem lehet mást mondani, csak azt, hogy...

Hurrá, hősnők!

Jeanne de Clisson

1313-ban Szép Fülöp francia király parancsára kivégezték Olivier de Clissont. A felesége, Jeanne, úgy vélte, Fülöp nem is olyan szép, és úgy döntött, hogy bosszút áll. Először is pénzzé tette a birtokait. A pénzen vett három hadihajót, amelyeket feketére festett, és vörös vitorlázattal szerelt fel. Jeanne admirális elkezdte pusztítani Fülöp hajóit, és lemészárolni a tengerészeit... kettőt-hármat azonban mindig életben hagyott, hogy hírt vigyenek róla a királynak. Végül is ez volt a legjobb az egészben!

Fülöp meghalt, s ez talán egy kicsit kedvét szegte Jeanne-nak, de végül úgy döntött, hogy a fiain folytatja a bosszúállást. 13 véres év után Fülöp utolsó fia is meghalt, és Jeanne visszavonulhatott. Azt beszélték, hogy kifejezetten örült, amikor francia nemeseket sikerült elfognia: ilyenkor személyesen vágta le a fejüket a csatabárdjával. (A legtöbb nő, ha hozzájutna egy flottához,

valószínűleg halboltot nyitna. Amikor azonban Jeanne rajtaütött az ellenségein, a végeredmény inkább egy mészárszékre emlékeztetett.)

Jeanne szürke szelleme még mindig a Clisson-kastély falai közt kísért – ha Fülöpnek hívnak, véletlenül se menj oda!

Marcia Ordelaffi

Marcia férjével, Francescóval nem volt könnyű együtt élni. 1358-ban a fia azt javasolta neki, hogy adja fel az egyik itáliai erődjét. Az öreg Francinak nem tetszett túlságosan az ötlet: agyonverte a fiát.

A gyerekgyilkos pár évvel később Marciát bízta meg Cesena védelmével. Az okos Marcia NEM javasolta, hogy adják meg magukat... legalábbis addig nem, amíg a férje el nem sietett egy másik város védelmére.

Marcia gyanította, hogy az egyik tanácsosuk titokban a megadásról tárgyal az ellenséggel. Elfogatta és lefejeztette az illetőt. Így többé-kevésbé megnyugodhatott afelől, hogy a fickó soha többé nem tárgyal senkivel.

A szépszavú Marcia ezután valahogy kibeszélte magát az ostromgyűrűből, és családjával együtt épségben megmenekült.

Madame de Montfort

Amikor John de Montfort 1341-ben, Britanniában fogságba esett egy csata során, a felesége vette át a seregei vezetését. A katonák toborzásán kívül személyesen is szerette kivenni a részét a küzdelmekből. Mikor a városát, Hennebont ostrom alá vették, páncélt öltött, és a harcosai élére állt. Záporoztak rá a nyílvesszők, de sikerült új erőt öntenie az embereibe. A henneboni asszonyoknak megparancsolta, hogy vágják rövidre a szoknyájukat; így fel tudtak mászni a sáncokra, és köveket, illetve forró szurkot tudtak a támadók nyakába zúdítani.

Mikor az ostromlók elfáradtak, Madame de Montfort egy titkos kapun kilopózott a városból egy csapatnyi lovaggal. Hátba támadták az ellenséget, és a fél sereget elpusztították. Az ostrom véget ért, Hennebont megmenekült.

John de Montfort megszökött, és sietett haza harcias feleségéhez. És mit csinált utána a nyomorult? Segített az asszonynak? Átvette a hadsereg vezetését? Megköszönte neki a fáradozásait? Nem! Meghalt. A hálátlan!

Madame de Montfort a fiáért folytatta tovább a háborút. Megőrült, az angolok elfogták, és börtönbe vetették. Csak a halál szabadította ki, 30 évvel később.

Jeanne la Pucelle

Jeanne egy francia földműves lánya volt... valószínűleg! (Néhány tökkelütött történész szerint valójában Franciaország királynőjének volt a lánya!)

Jeanne angyali szózatot hallott, mely arra biztatta, hogy vezesse győzelemre a francia katonákat a hódító angolokkal szemben. És a józan ész ellenére pontosan ezt tette!

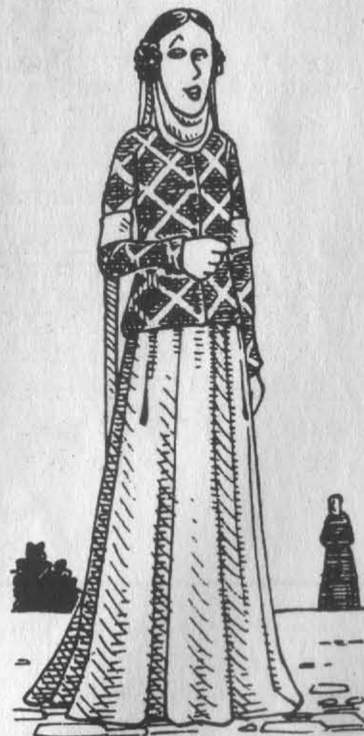
Bár eltalálta egy számszeríj lövése, 1429-ben megfutamította az Orléans-t ostromló angolokat. Franciaország másik ellenfelét, Burgundiát sajnos nem tudta legyőzni. A burgundiak elfogták Jeanne-t, és okosan eladták az angoloknak. Az angolok nem végezhették ki, mint egy katonát, ezért ráfogták, hogy boszorkány, és máglyára küldték. Hogy mi volt a bűne? Férfi ruhát viselt!

Az angolok végül elveszítették a háborút, aminek nem kevés része lehetett abban, hogy ilyen kegyetlenül bántak egy 20 éves lánnyal. Ma Jeanne d'Arc néven ismerjük.

Angliai Izabella

Izabella III. Edward király lánya volt, akit az öreg Ed állandóan alkualapnak használt. Hároméves korában eljegyezte a spanyol Kegyetlen Pedróval – Izabella szerencséjére ez a frigy meghiúsult! Mikor 15 éves lett, Ed király úgy döntött, hogy hozzáadja Louis de Male grófhoz. Na már most Ed király vezette az angolokat a crécy-i csatában, ahol Louis atyja elesett. Louis természetesen nem volt hajlandó feleségül venni az angol király lányát.

A király bezáratta, és addig tartotta fogva, míg bele nem egyezett a házasságba. Az ifjú néhány hónap fogság után megtört. Szabadon engedték, de olyan szoros őrizet alatt tartották, hogy „még pisilni sem mehetett az őrei nélkül". (Szép dolog!) Az esküvő előtti napon Louis solymászni indult, űzőbe vett egy gémet... és meg sem állt a francia határig! Megszökött... Izabella pedig hoppon maradt.

Izabella azonban kemény hölgy volt. Négy évvel később megígérte, hogy hozzámegy egy másik fiatalemberhez, Berard d'Albrethez. A menyasszonynak épp hajóra kellett volna szállnia, hogy átvitorlázzon Franciaországba, mikor egyszer csak meggondolta magát, és hazament.

Bolondot csinált Berardból. Pontosabban szólva, szerzetest. A szegény Berard ugyanis annyira feldühödött, hogy végleg szakított a nőkkel, és kolostorba vonult.

Hallottad már...?

A XIV. században Ludwig császár leánya férjhez ment... azonban Ludwig mondta ki az „igen"-t. Hogy miért? Azért, mert a lánya még nem tudott beszélni. Mikor aztán a lánya felnőtt korára néma lett, az emberek azt mondták: „Isten így mutatja meg, hogy Ludwignak nem lett volna szabad megházasítania egy csecsemőt." De miért a lánynak kellett szenvednie? Isten miért nem Ludwigot büntette némasággal?

GYÁMOLTALAN GYERMEKEK

Ha a nőknek nehéz soruk volt, hogy boldogultak a gyerekek? Te megérted volna a mostani életkorodat? Valószínűleg nem! Nézd csak meg, milyen volt a középkor...

Kegyetlen a kölykökkel

1. A szülők nem nagyon törődtek a gyerekeikkel, amíg azok el nem érték az öt-hat éves kort. Végül is jó eséllyel meghalhattak. Három gyerek közül csak egy érte meg az első születésnapját. A tizediket pedig csak tíz közül egy. (Akkoriban senki sem gyártott szülinapi gyertyákat. Nem volt rájuk kereslet.)
2. A középkori szülők is szörnyűek voltak, de az angolszász szülőkhöz képest határozott fejlődést mutattak. Egyes angolszászok úgy hitték, hogy a pénteken született gyerekeknek nyomorult életük lesz, úgyhogy megkímélték őket ettől: azonnal végeztek velük! Mások azzal „tették próbára" az újszülöttet, hogy valami veszélyes helyre rakták: a háztetőre vagy egy faágra. Ha sírt, akkor gyávának számított, és megölték, ha nevetett, akkor életben hagyták. (Ha pedig annyira nevetett, hogy leesett a fáról, akkor megint csak meghalt!)

3. De azért a középkorban is elég nehéz élete volt a gyerekeknek. Ha nem végzett velük a pestis, akkor végzett valamelyik másik középkori gyilkos! 1322-ben Bernard de Irlaunde kislánya az apja műhelyében játszott. Egy arra járó malac betévedt a műhelybe, és úgy megharapta a kislány fejét, hogy az belehalt. Micsoda disznó!
4. A gazdag családok gyermekeit dadák gondozták. A csecsemőket szorosan körbetekerték szövetcsíkokkal, hogy ne tudjanak mozogni. Azt hitték, ettől egyenes lesz majd a lábuk. Valójában egy-két évig csak gyengébb lett, mivel nem használták.

5. Ezzel szemben a parasztok gyerekei semmilyen ruhát nem kaptak, amíg meg nem tanultak járni. Addig a tűz elé tették őket, hogy melegben legyenek. A kíváncsi kis kúszó-mászók nem egyszer a tűzben végezték! De még azokat is érhette baleset, akik nyugodtan feküdtek. Egy régi törvény kimondta, hogy...

Ha egy nő a tűzhely elé teszi a csecsemőjét, és egy férfi vizet önt az üstbe és az kifut, és a gyermek halálra forrázatik, akkor a nőt kell megbüntetni hanyagságáért.

Ha erre törvényt kellett hozni, akkor biztos sokszor előfordult. (Észrevetted, hogy a nőt teszik felelőssé, nem a férfit? De ez már egy másik történet!)

6. A szülőkhöz nem jártak védőnők, hogy tanácsokkal lássák el őket a balesetek megelőzését illetően! Néha elképesztően gondatlanul hagyták magukra a gyerekeket. Canterburyben a folyóparton hagytak néhány nagyon kicsi gyereket, akik megfulladtak. Egy másik esetben egy íjász gyakorlás közben véletlenül lelőtt egy gyermeket.

7. A legrosszabbak a koldusok voltak, akik eltörték a gyerekeik lábát, hogy az emberek bőkezűen adjanak a nyomorék, szenvedő kicsiknek!
8. A kor írói szerint a szülők hibát követtek el, ha túl kedvesek voltak a gyerekeikhez. A gyerekeknek viszont tisztelniük kellett a szüleiket. A fiúknak a következő szavakkal illett üdvözölni atyjukat...

Tiszteletreméltó imádatos atyám, a lehető legalázatosabban dicsérem atyaságát, és még alázatosabban könyörgöm atyám áldásáért.

(Talán nem rossz ötlet ezzel kezdeni, mikor zsebpénzemelést akarsz kérni az apádtól.)

9. Lányok, ti se örüljetek! Nektek még rosszabb lett volna. Egy, a lányok viselkedésével foglalkozó könyv előírta, hogy a lányok nem nevethetnek túl hangosan, nem káromkodhatnak, nem járhatnak túl gyorsan, nem ásíthatnak, nem nyújtózkodhatnak. A rossz kislányokkal kapcsolatban a következőket tanácsolta...

Ha a lányaid lázadoznak
és nem hajtanak fejet,
Ha valami rosszat csinálnak,
ne veszítsd el a fejed.
Csak fogj egy nagy botot,
és fenekeld el őket,
Míg kegyes irgalmadért
zokogva nem könyörögnek.

Ez a részlet a *Hogyan tanítja móresre a lányát a jó feleség* című késő középkori versből származik, amit természetesen... egy férfi írt!

10. Az uraknak felszolgáló fiúknak teljesen mozdulatlanul kellett állniuk, míg gazdáik ettek. Egy XV. századbeli könyv szerint...

Ne ülj le, hanem maradj állva, míg hellyel nem kínálnak. A kezed és a lábad ne mocorogjon. Ne vakarózz, és ne támaszkodj a falnak urad jelenlétében. Mikor urad hozzád szól, hajolj meg mélyen, és válaszolj neki, de egyébként mereven állj, mint egy szobor, ha hozzád beszél.

Ez olyan, mint manapság egy iskolai gyűlés. És ha már szóba került az iskola...

Iskolák – a jó hírek

- A szegényeknek (és a lányoknak) nem kellett iskolába járni.
- A legtöbb fiú csak 7 és 14 éves kora között járt iskolába.
- Nem volt házi feladat.
- Nem voltak helyesírási hibák: úgy írtad a szavakat, ahogy akartad.

Iskolák – a rossz hírek

- Nem voltak szünetek, csak rövid ebédidő.
- Ha valaki hibázott, azt elverték – általában nyírfavesszőkkel.
- Mindenkinek magának kellett megvennie a papírt, a tintát, a könyveket, ami igen drága mulatság volt.
- És persze volt „Iskolai szabályzat”...

Iskolai szabályzat... OK?

A Westminster Schoolban a XIII. század során a következő szabályok voltak érvényben:

- A tanulók minden reggel imádkozzanak, de kiabálás nélkül!
- A tanulók ne vigyorogjanak, ne fecsegjenek, ne nevetgéljenek!
- A tanulók ne űzzenek gúnyt a másikból, ha az rosszul olvas vagy énekel!
- A tanulók ne üssék meg egymást lopva!
- A tanulók ne válaszoljanak durván, mikor az idősebbek kikérdezik őket!

KIK EME SZABÁLYOKAT MEGSZEGIK, AZONNAL ÉREZZÉK MEG A PÁLCA HARAGJÁT!

Hogy ez nem is olyan szörnyű? Nem sokban különbözik a te iskoládtól, eltekintve persze a pálcázástól!

DE: ha valaki tudott latinul, akkor latinul *kellett* beszélnie. Minden egyes angolul vagy franciául kimondott szóért egy botütés járt. Képzeld csak el, odafordulsz a barátodhoz, és így szólsz:

– Légy szíves, add kölcsön a radírodat! – és már kapod is a hat botütést! Jó, mi?

És persze volt néhány fura szabály is. De biztos azért volt szükség ezekre a szabályokra, mert valaki elkövette a következő kópéságokat is...

Nem csoda, hogy ennek a fiúnak a XV. századbeli verse olyan népszerű volt a diákok között. Arról ír, hogy elkésett az iskolából, és pimaszul beszélt a tanárával...

A tanárom arcán az őrület árnya:
„Hol jártál, te szerencsétlen pára?"
„Meg kellett fejnem az anyám kacsáját!"
Majdnem eltörte rajtam a pálcáját.

Szaporán csépelte nyomorult hátsómat,
Egyre csak sorolta az intő szavakat.
Abba nem hagyta, míg ki nem serkent vérem,
Tiszta szívemből meggyűlöltem érte!

Bárcsak a tanárom kövér nyúl volna,
És vérszomjas vérebek elől loholna!
Én, a vadász nem szánakoznék rajta,
Az sem érdekelne, ha belehalna!

Hogy miért késett el a fiú? Jogos kérdés. Nos, nyaranta az iskola gyakran hajnali ötkor kezdődött. Te beértél volna?

Iskolák – a rossz hírek... a tanároknak

- A tanárokat nem fizették valami jól. 1225-ben, Huntingdonban két éhes tanárt orvvadászatért tartóztattak le.
- 1381-ben egy suffolki tanárt botrányos viselkedés miatt tartóztattak le. Ha egy kicsit is olyan volt, mint az én tanáraim, akkor ez a „botrányos viselkedés" azt jelenthette, hogy hangosan nevetett egy viccen. (Ritka esemény: a tanárok általában nem értik a vicceket.)
- Egy oxfordi tanár hivatástudata megrázó eredménnyel járt. Ha a diákjai naplót vezettek volna, az valahogy így nézne ki...

Kedves Naplóm, ma szörnyű tragédia történt. Dicken mester, a tanárunk úgy döntött, mindannyiunkat megvessőz, mert Peter de Vere egy döglött patkányt tett az asztalára. (Pedig ajándéknak szánta. Peter már csak ilyen ütődött.) Dicken mester a névsor elején kezdte, Thomas Abbottal, de a vessző kettéhasadt.

– Másoljátok át a 34. zsoltárt a viasztáblátokra, amíg szedek néhány nyírfavesszőt! – parancsolt ránk

Dicken mester. Az ablakból néztük, ahogy lemasíroz az iskola kertjébe, a folyópartra. A kert fölé nyúló ágak mind szárazak, törékenyek voltak. Meleg ez a nyár. Az igazán csípős, rugalmas ágak mind a folyó felé lógtak. Ámulva néztük, ahogy felmászott a fára, és az egyik ágon kievickélt a folyó fölé. Számoltuk, ahogy levágott tíz, tizenegy, tizenkét csípős vesszőt. Azt mondják, a tizenhárom szerencsétlen szám. Amikor levágta a tizenharmadikat, elvesztette az egyensúlyát, és beleesett a vízbe. Súlyos köpenye azonnal megszívta magát vízzel, és lehúzta a mélybe. Kirohantunk az osztályteremből a folyópartra, hogy jobban lássuk. Dicken mester felénk integetett. Akárhányszor csak felbukkant a feje, integetett. Mi visszaintegettünk. Aztán egyszer csak végleg lemerült. Még egy óráig figyeltük, de nem bukkant fel.

– Azt hiszem, bajban van – mondta Peter de Vere. – Hívjunk segítséget? – kérdezte aztán. – Várjunk még egy órát, csak a biztonság kedvéért – válaszoltam neki.

A tanár meghalt. A tanároknak azonban nem csak a halállal kellett szembenézniük. Volt annál sokkal rosszabb is! A drága tankönyvek rongálása! Az egyik középkori tanár levelet írt egy szülőnek, amelyben a fia zsíros ujjlenyomataira és a firkálásaira panaszkodott, nem is beszélve arról, hogy...

> *Télen hideg van, folyik az orra, de addig eszében sincs megtörölni, míg el nem cseppen, és össze nem mocskolja a könyvet.*

Játékok, amelyek neked is tetszenének

A középkori gyerekeknek legalább játékaik voltak: például hintóban ülő babák. A hintókat egerek húzták. (Manapság elég bosszantó, mikor az ember kibontja a karácsonyi ajándékát, és lemerült elemeket talál benne. Képzeld csak el, milyen lehetett lemerült egereket találni!)

A gyerekek ma is ismert játékokat játszottak: hintáztak, libikókáztak, ugróköteleztek, bújócskáztak, fogócskáztak.

Játszottak azonban néhány nagyon durva játékot is, amiket nem biztos, hogy élveznél. Az ő szembekötősdijüket „csuklyás embernek” vagy „tenyérre verőnek” hívták. Az egyik gyerek az arca elé húzta a csuklyáját, hogy ne lásson, letérdelt, és a háta mögé tartotta a tenyerét. A többiek elfutottak mögötte, és jó erősen ráütöttek a tenyerére. Ha a csuklyás kitalálta, hogy éppen ki ütött rá, akkor az lett a csuklyás, és a játék folytatódott.

Néhány játékot nemcsak a gyerekek, hanem a felnőttek is játszottak. Például:

Kockajáték

Kellékek:

- három dobókocka
- papír és toll

Szabályok:

1. A játékosok sorban egymás után dobnak, egyszerre a három kockával. Aki duplát (két egyest, két kettest stb.) dob, az kap egy pontot. DE...
2. Ha két játékos is duplát dob, akkor a magasabb értékű kapja a pontot. (A dupla négyes üti a dupla kettest, például.)
3. Az győz, aki leghamarabb összegyűjt tíz pontot, DE...
4. Ha valaki három egyforma számot dob, akkor azzal a dobással az egész játszmát megnyeri.

Döntögető

Kellékek:

- tíz tekebábu (vagy műanyagpalack)
- egy bot (vagy egy 30 cm-es vonalzó)

Szabályok:

1. A bábukat helyezzük el háromszög alakban, csúcsával a dobójátékos felé. Az első sorba egy, a másodikba kettő, a harmadikba három, a negyedikbe négy kerüljön. (Ezt még te is meg tudod jegyezni!) A bábuk legyenek olyan közel egymáshoz, hogy ha az egyik felborul, felboríthasson egy másikat is.

2. Húzzunk egy vonalat a bábuktól 2-3 méterre.
3. Minden játékos kétszer dobhat a bottal a bábukra.
4. Az nyer, aki a két dobással a legtöbb bábut borítja fel.

Megjegyzés: Lehetséges egy másik elrendezés is, amelyben a bábukat egymás mellé állítjuk fel.

Még egy megjegyzés: 1477-ben IV. Edward király törvényben tiltotta be a játékot. Valószínűleg nem bírta elviselni a gondolatot, hogy a szegények is jól érezhetik magukat!

Játékok, amelyeket nem szívesen játszanál

Az emberek szerettek hátborzongató játékokat játszani. Néhány, amit még ma is játszanak, nem sokat változott az elmúlt 700 esztendő során...

Mezei labdajáték

A játék hasonló a futballhoz. Az ember fogja a labdát, és megpróbálja eljuttatni az ellenfél pár tucat méterrel vagy egy-két mérfölddel arrébb lévő kapujába. A csapatok létszámát nem korlátozták, szabályok se nagyon akad-

tak. A gond csak az volt, hogy akkoriban még nem ismerték a focimezeket: a játékosok a hétköznapi ruháikat viselték... beleértve a késeket is! 1280-ban, Newcastle-Upon-Tyne-ban Henry de Ellington belerohant David le Keuba. David egy kést viselt az övén, a kés Henry gyomrába fúródott, és Henry meghalt. A halálos hátvéd nem kapott piros lapot, a hasba szúrt Henry inge viszont valószínűleg nagyon piros lett.

Zsámolylabda

Egy tehenészlány leült egy háromlábú zsámolyra. A faragatlan férfiak megpróbálták egy labdával eltalálni, miközben ő igyekezett elhajolni. Aki eltalálta, az díjat kapott. De vigyázat! A díj nem aranyérem volt. Hanem sütemény... vagy egy csók!

Jégviadal

A korcsolyázás is népszerű volt, bár korcsolyaként csak a lábfejre kötözött állatcsontokat használtak. És a korcsolyázók nem mozgatták a lábukat, mint a maiak! Bo-

tokkal lökték magukat előre, mint a síelők. Ez az ártalmatlan sport akkor vált halálossá, mikor az ádáz korcsolyázók sebesen egymásnak rontottak, maguk elé tartva a botjaikat, mint a lovagok a lándzsát. Rengeteg bot eltört, de még több csont! Na, és persze ott volt az a veszély is, hogy beszakad a jég...

A régészek előástak egy női csontvázat az egyik folyó medréből. A lábcsontjain még mindig ott voltak a csontkorcsolyák. Nem jár jutalom annak, aki kitalálja, mi történhetett vele.

Hógolyózás

Ezt a közkedvelt játékot valószínűleg már az ősember is játszotta. A középkoriaknak persze sikerült kitalálniuk egy különösen visszataszító változatát. Meghógolyózták Tamást, Lancaster grófját... miközben azt a vesztőhely felé vitték!

KÖZÉPKORI KERESZTKÉRDÉSEK

Szekáld a szüleidet vagy támadd le a tanárodat ezekkel a kérdésekkel! Végül is azok a ráncosképűek pár évvel közelebb vannak a középkorhoz, mint te. Így arra is nagyobb az esélyük, hogy helyes válaszokat adnak.

1. A mai esküvőkön konfettit szórnak a menyasszony fejére, hogy szerencsés élete legyen. A középkorban a vendégek...

a) rizst...

b) rizskonzervet...

c) fűrészport szórtak a menyasszony fejére.

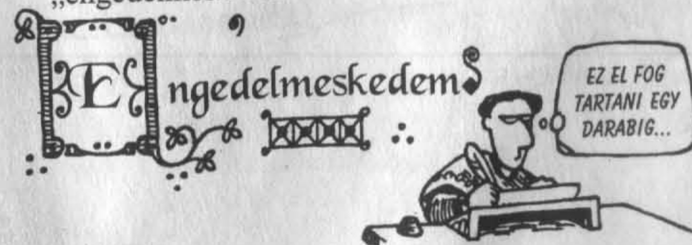

2. Az egyetem vad hely volt, ahol az egyik szabály kimondta, hogy...

a) Tilos leszúrni a vizsgáztatót, ha nehéz kérdést tesz fel.

b) Aki rosszul válaszolt egy kérdésre, az egy napig nem ehet.

c) A pimasz tanulóknak ezerszer le kell írniuk, hogy „engedelmeskedem".

3. Egy középkori molnár az út közepéről ásta ki az agyagot, hogy megtapassza a házát. Mi történt ezután?
a) Letartóztatták, és kényszerítették, hogy a tíz mérföldre lévő tengerpartról hozott kövekkel tömje be a lyukakat.
b) A gödör, amit ásott, a következő esőzés után vízzel telt meg. Egy arra járó kesztyűkészítő belezuhant, és megfulladt.
c) A helybeliek visszahordták az agyagot az útra, és a molnár háza összedőlt.

4. A középkor babonás népe hitt a távoli földek szörnyeiben. Az egyik ilyen szörny Sciapod, az egylábú óriás volt. Mit mondtak az emberek, hogyan védte magát Sciapod a tűző napsütéstől?
a) Napernyőt készített a felfalt emberek bőréből.
b) Kitépett egy tölgyet, a vállára tette, és a lombja árnyékolt neki.
c) Hanyatt feküdt, felemelte a lábát, és hatalmas talpa árnyékában pihent.

5. Armagnac grófja összekülönbözött a feleségével valamelyik birtokán. Hogyan próbálta rávenni a hölgyet, hogy átadja neki a földet?
a) Küldött neki egy szekér virágot, 20 új ruhát és egy hordó parfümöt.
b) Eltörte néhány csontját, és bezárta.
c) Kötelet hurkolt a nyakába, és azzal fenyegetőzött, hogy leugrik a kastély tetejéről.

6. A középkori uraknak volt egy „kulcsár" nevű szolgájuk. Pontosan mi is volt a dolga?
a) A kastély éléskamrájára felügyelt.
b) Kulcsokat készített.
c) Nadrágokat varrt.

7. A parasztfelkelést egy Wat Tyler nevű katona vezette. Hogyan kapta a „Wat" nevet?
a) A szülei keresztelték el így.
b) Az eredeti neve Wilfred Andrew Tyler volt, és a kezdőbetűkből kapta a „Wat" becenevet.
c) A Wat a Walter rövid formája volt.

8. A Szent Pál iskolába járó fiúknak nagy dézsákba kellett pisilniük. Miért?
a) Mert így higiénikusabb volt.
b) Mert az iskola eladta a vizeletet a helyi bőrfeldolgozóknak, akik azzal puhították a bőrt.
c) Mert a folyóparti vécé túl messze volt, és késtek volna az órákról.

9. Hogyan gondozták a középkori szerzetesek azt a kopasz foltot (tonzúrát) a fejük búbján?
a) Egy kődarabbal csiszolgatták.
b) Viaszgyertyával leperzselték a hajat, majd bőrkesztyűvel letörölték a hamut.
c) Csipesszel, fürtönként tépték ki a hajat.

10. Dick Whittington 1423-ban hunyt el, miután kétszer is melyik város polgármesterévé választották?
a) Meseváros (mert hogy sohasem élt).
b) London.
c) Calais.

Válaszok:

1c) A rizs ázsiai növény, nem termett Angliában. Ha a középkorban el is jutott valamennyi Britanniába, túl drága volt ahhoz, hogy egy bögyös menyecskére pazarolják! (A „bögyös" azt jelentette, hogy „engedelmes", hiszen a középkori menyasszonyok engedelmességet fogadtak férjüknek.)
2a) Voltak oxfordi diákok, akik útonállással szerezték meg a tanulmányaikhoz szükséges pénzt. Oxford lakói válaszul megtámadták a diákokat, jó néhányat megöltek és megskalpoltak! (A **c** büntetést még az 1970-es években is alkalmazták, de legalább már nem skalpolták meg őket.)

3b) A molnár olyan sok agyagot ásott ki, hogy a kesztyűkészítő belefulladt a pocsolyának tűnő gödörbe... a lovával együtt!
4c) Ha pedig arra jött egy másik Sciapod, hogy bosszantsa, akkor csak annyit mondott neki, hogy lépje át! (Ez csak vicc volt.)
5b) Az a fajta fickó volt, aki mások szemgolyóit használta a parittyájába.
6a) Együtt dolgozott a tálalómesterrel (a tálalómester felelt a terítők és szalvéták mosásáért is), a nyársas fiúkkal (akik csak a húst húzták fel a nyársra, az elítélteket nem) és a fazekas fiúkkal (akik életükben nem fogtak agyagot a kezükbe).
7c) Wat Tyler Walter Tyler volt. Ami azt illeti, lehet, hogy a parasztok nem követték volna, ha tudják, hogy egy Wally vezeti őket.
8b) Az iskola eladta a vizeletet, és a befolyt pénzt betette az alapjába. Ma is sok iskola próbál pénzt szerezni az alapjának. A te iskolád gondolt már erre a megoldásra?
9a) Egy habkőnek vagy tajtékkőnek nevezett kőfajtát használtak: ez egy vulkanikus kőzet, amit még ma is árulnak. Ma a fürdőszobában használják a bőrkeményedések eltávolítására.
(FIGYELEM: ha találsz is a fürdőszobátokban, ne a papádon próbáld ki!)
10c) Dick Whittington valóban létezett. Mindenki ismeri Dick, a macskája és a harangok történetét, mely utóbbiak azt zúgták: „Fordulj vissza Whittington, és háromszor leszel London polgármestere!" Azt viszont nem sokan tudják, hogy ő volt Calais polgármestere is – kétszer! Ami megint csak azt bizonyítja, hogy tíz macskából (és calais-i szavazóból) nyolc Whittingtont támogatja!

VACAK VALLÁS

A középkor embere nagyon babonás volt. Szinte minden természetfölötti dologban hitt.

Elszórt ereklyék

A kolostorok gyűjtötték a vallásos tárgyakat, amelyek vonzották a látogatókat, és állítólag gyakran csodát tettek. Szent Apollónia – a fogfájás védőszentje – foga például kigyógyíthatta az embert a fogfájásból. (Az ő fogát a rómaiak verték ki, mielőtt megégették.) Több száz kolostor őrizte a fogait. Hogy nagy szája lehetett? Nem, ez csak egy újabb csoda, magyarázták a szerzetesek. VI. Henrik angol király egy tonnányit gyűjtött össze belőlük.

Miért ne kezdenél el te is ereklyéket gyűjteni? Ha legközelebb körmöt vágsz, szedd össze a darabokat – pontosan ezt tette egy csapat szédült szerzetes is, hogy aztán azt mondják, a körömdarabok Szent Edmundé voltak. A csontok is a népszerű ereklyék közé tartoztak. (A hentesetek sokat segíthet! Számtalan utazó barát disznócsontokkal csapta be az embereket.)

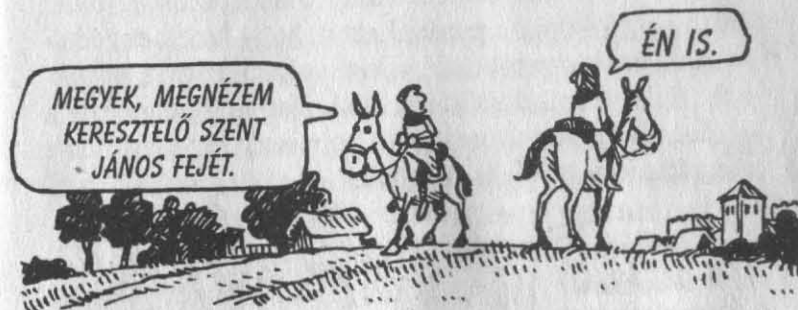
Íme tíz ereklye Európa templomaiból és kolostoraiból:

- Szent Eustace agya (vajon mit gondol arról, hogy ereklye lett belőle?)

- Egy darab fa a jászolból, amelyben Jézus született, és a kendő, amelyikbe becsavarták.
- A széndarabok, amiken Szent Lőrincet megsütötték.
- Szent János zsebkendője.

- Az egyik kő azok közül, amelyekkel Szent Istvánt halálra kövezték (természetesen vérfolttal).
- Egy kődarab, amin Jézus állt, miközben felemelkedett a mennybe.
- Egy darab kenyér, amit Jézus megrágott.
- Keresztelő Szent János feje (az angers-i és az amiens-i katedrálisban is volt egy!)

- A töviskorona, amit Jézus fejébe nyomtak megfeszítésekor.
- Egy darab fa Jézus keresztjéből (több ezer volt belőle).

Rendben, a zsebkendőt én találtam ki, de a többi mind eredeti ereklye! Vagy eredeti hamisítvány, de a hívők komolyan vették őket. Halálosan komolyan. A conques-i szerzetesek ellopták egy szent holttestét egy másik kolostorból!

Egy szent életű szerzetes rémülten hallotta, hogy az egyik kolostorban meg akarják ölni és le akarják főzni a húsát csontjairól, hogy ereklyéket csináljanak belőle. Inkább meggondolta magát, és nem látogatott el a kérdéses kolostorba.

Imádkozz és fizess

1303-ban Fülöp francia király összeveszett az olasz származású Bonifác pápával azon, hogy kinek engedelmeskedjenek az emberek: a királyoknak vagy a pápáknak. Fülöp azzal döntötte el a kérdést, hogy elrabolta a 86 éves Bonifácot Rómából. A pápa nem tért magához a megrázkódtatásból, és meghalt.

A következő pápa egy Clement nevű francia lett. A bölcs Clement úgy döntött, marad Franciaországban, hiszen az olaszok esetleg vissza akarják fizetni a kölcsönt, és elrabolják, ha Rómába megy. (A dologhoz azért Clement barátnőjének is volt némi köze. A pápa mellette akart maradni Franciaországban.)

Miután a pápa és főhadiszállása átköltözött Franciaországba, nekiláttak, hogy pénzt csináljanak a hatalmukból. Íme, néhány körmönfont középkori trükk, ha esetleg egyszer pápa lennél, és pénzhez akarnál jutni...

Papi pénzügyek

1. Ha valaki bűnt követ el (például elemel egy pennyt vagy felemeli egy lány szoknyáját), akkor az egyház megbocsáthat neki... ha fizet.

2. Ha valaki fontos személyiség akar lenni az egyházban (mondjuk bíboros, mivel azok piros palástot viselnek, és az illetőnek jól áll a piros szín), akkor megkaphatja a posztot... ha fizet.
3. Ha egy templomnak van valamilyen nagyon szent tárgya (például egy szent lábujjkörme vagy egy toll egy angyal szárnyából), akkor bárki megszerezheti... ha fizet.
4. Ha valaki ajándékot ad a helyi templomnak (például pénzt, hogy a templom a halála után is imákat mondjon érte), akkor annak egy része a pápáé lesz.
5. A pápa adót vethet ki, hogy a befolyt pénzből keresztes hadjáratot indítson (azaz harcoljon a Szentföld nem keresztény lakói ellen)... az emberek kiizzadják valahogy, de aztán végül mégsem a keresztes hadjáratra költi.
6. Ha valaki azt szeretné, hogy egyszerre két helyen legyen eltemetve (az egyiken a szíve, a másikon a teste, mint II. Richárdnak), akkor megkaphatja az engedélyt... ha fizet.
7. Ha valaki össze akar házasodni egy közeli rokonával (például elhunyt férje öccsével), akkor megkaphatja az engedélyt... ha fizet.
8. Ha egy apáca két szolgálót akar tartani (talán, hogy az egyik takarítson, a másik meg imádkozzon?), akkor megkaphatja az engedélyt... ha fizet.

9. Ha valaki kereskedni akar azokkal a „rettenetes" keleti pogányokkal (és végül is mást nem akarunk tőlük, csak a finom fűszereiket, igaz?), akkor megkaphatja az engedélyt... ha fizet.

Dilis darabok

Az egy városban élő mesteremberek céheknek nevezett csoportokba szerveződtek. Húsvét környékén a céhek összeálltak, hogy színdarabokat mutassanak be a népnek, a tömegeknek. Ezek a darabok bibliai történeteken alapultak: voltak mirákulumok és misztériumjátékok. Ez nem is tűnik olyan szörnyűnek – egyelőre. A céhek a saját mesterségüktől függően adták elő a darabokat, ezért hívták őket misztériumjátékoknak. Mesterség-misztérium, érted?

A darabokat eleinte a templomi oltár előtt mutatták be, azonban hamar népszerűvé váltak, és a templomok megteltek büdös emberekkel. Ekkor áthelyezték a helyszínt a temetőbe. Az emberek azonban felmásztak a sírokra, hogy jobban lássanak. Végül aztán kiköltöztették őket az utcára.

A darabok mindig vallásos témájúak voltak, ez azonban nem akadályozta meg, hogy mulatságosak és rettentően veszélyesek legyenek! Azokban az időkben senki sem „osztályozta" a darabokat. Ma tudod, hogy ha egy film korhatáros, akkor egy kicsit ijesztő lehet. A középkori misztériumjátékok közül rengeteg korhatáros lenne ma! Szerinted a következő szörnyűségek közül melyeket lehetett színpadon látni a középkorban?

1. Keresztelő Szent János lefejezése.
2. Jézus keresztre feszítése.
3. Jézus feltámadása és mennybemenetele (vagy a színpad tetejére menetele).
4. A Noé bárkáján lévő hörcsögöket tigrisek falják fel.
5. A három bölcs majom kakakupacokat hagy a színpadon.
6. Néró római császár felvágja anyja hasát.
7. Ádám és Éva meztelenül állnak az Édenkertben.
8. Júdás felakasztja magát egy fára.

Válaszok:
1. Igaz. A színészt az utolsó pillanatban kicserélték egy bábura, aminek a nyakába egy tömlő ökörvért rejtettek. Az persze ráfröccsent a közönségre.
2. Igaz. A színész kezén átütött szögek nem voltak igaziak, de így is rettenetesen szenvedhetett: három órán keresztül lógott a keresztre kötözve... miközben a római katonákat játszó színészek köpdösték! Egyszer egy pap játszotta Jézus szerepét, és majdnem meghalt a kereszten!
3. Igaz. A színészt súlyok és csigasorok segítségével emelték fel a színpadról.
4. Hamis. De Noé bárkája nagyon népszerű téma volt: több hordónyi vizet zúdítottak ki, a mennydörgést pedig hatalmas kődobokon utánozták. Noét gyakran ábrázolták részegen, majdnem meztelenül.
5. Igaz. A „majmokat" majombőrbe bújt színészek játszották. A farkuk alól nyomták ki az ürülékhalmokat!
6. Igaz. Persze csak álhas volt. Amikor a kard átvágta a bőrt, egy halom disznóbél ömlött a színpadra, amit a hentestől szereztek be.
7. Hamis. Ádám még csak eljátszhatta volna a szerepét, Évának azonban gondjai lettek volna, mivel az összes színész férfi volt!
8. Igaz. Az egyik Júdást játszó színész a darab végén „felakasztotta" magát... méghozzá olyan jól, hogy majdnem meghalt!

1326-ban London népe felkelt az egyház ellen a rá kivetett adók miatt. Elfogtak egy püspököt, levágták a fejét, és meztelen testét otthagyták az utcán – ez valóban megtörtént, szó sem volt színészkedésről!

Hibbant hiedelmek

A középkori emberek hittek abban, hogy távoli vidékeken léteztek...

- a felhőkig érő magasságú erdők
- szarvas emberek, akik hét év alatt megöregedtek
- kutyafejű, hatlábú emberek
- olyan fák, amiken gyapjú nőtt

- egyszemű, egylábú óriások, akik gyorsabban mozogtak, mint a szél (ha kereket kellett oldaniuk valami elől)
- 100 méter hosszú, drágakő szemű kígyók.

Túlvilági tojások

Beteg lett valakinek a húga, vagy elkapta a pestist az öccse? Tudni akarta, hogy felépülnek-e? Az orvos ilyenkor fogott egy tyúktojást, és ráírta az i, so, p, q, x, s, y, s, 9, o betűsort az oldalára. A tojást éjszakára kitették a szabadba, majd reggel feltörték. Ha vért találtak benne, akkor lehetett hívni a sírásót!

(Ez természetesen *ostobaság!* De az orvosok így nyugodtan mondhatták: – Látjátok! Elrendeltetett a halála. Ne engem hibáztassatok, hanem Istent... és tessék a számla.)

Szerencsétlen szerzetesek

A parasztoknak kényelmetlen életük volt. A középkor közepe felé néhányan elhagyhatták a földjeiket, és beköltözhettek a növekedésnek induló városokba. A fekete halál pusztítása után a feudális rendszer kezdett széthullani. A parasztok szabadon áruba bocsáthatták munkaerejüket, szabadon költözhettek egyik birtokról a másikra.

A városokban kézműves vagy kereskedő lehetett belőlük. Többé már nem kötötte röghöz őket a régi feudális rendszer, és egyesek meg is gazdagodtak kereskedőként. Mások azonban csak úgy menekülhettek meg a földeken rájuk váró értelmetlen élettől, ha csatlakoztak az egyházhoz. A hétéves fiúkból és lányokból már lehetett szerzetes vagy apáca.

Az ifjú szerzetesjelölteket eleinte novíciusoknak hívták. A mai tanuló vezetőkhöz hasonlóan ők sem mehettek ki a kolostorból egyedül. Azonban nagyon kemény életük volt... sokkal keményebb, mint a mai iskolákban! Néhány széptehetségű szerzetesnövendék bizonyára nehéz napokat élt át...

Drága Mama!

Remélem, találsz valakit a faluban, aki felolvassa neked a levelem. Az a helyzet, hogy haza akarok menni. Szörnyű itt lenni, és nagyon hiányzik a nyúlhúsos pitéd.

A nap hajnal kettőkor kezdődik. Először imádkozunk. Az a hátborzongató harangszó ébreszt fel minket, fel kell vennem a sarumat. Felöltözni nem kell, mert a csuháinkban alszunk – ezek dohosak és szúrósak. Tegnap éjjel véletlenül neki mentem Tamás testvérnek. Elfenekelt egy nádpálcával. Próbáltál már két órán át imádkozni úgy, hogy közben ég a feneked?

4-kor visszafeküdtem az ágyba, és aludtam két órát – természetesen hason –, aztán hatkor megint harangoztak, most reggeli imádságra hívtak. Tamás testvér feltörte a jeget a vályú vizén, és megmosdatott. Azt mondta, ettől majd felébredek. De nekem csak az arcom fagyott le tőle. Tudtad, hogy a Benedek-rendi szerzetesek naponta legalább nyolcszor imádkoznak? Megkérdeztem az öreg Tamástól, Isten nem akarja-e, hogy egy kicsit abbahagyjuk, hogy tudjon aludni valamennyit. Megkorbácsolt – mármint Tamás, nem Isten.

Hétkor reggelizünk. Általában zabkását. Hideg, híg, homokos zabkását. Ma reggel Edward testvér

rálépett a lábamra, és én felkiáltottam. Étkezés közben nem szabad megszólalnunk. Megkorbácsoltak, és három napig csak kenyeret és vizet fogok kapni. Akkor már inkább a nyúlhúsos pitéd.

Nyolckor gyülekező van a káptalanházban, a noviciusok azonban egy szót sem szólhatnak, amíg a vén kecskék a pénzről meg a munkáról magyaráznak. A végén imádkozunk az elhunytakért. De Mama... én nem ismerek senkit, aki meghalt volna. Viszont néha azt kívánom, bárcsak halott lennék! A mennyországban biztos melegebb van, mint itt.

A kilenc órai tertia (harmadik ima) után megyünk dolgozni. Nekem az írást kellett gyakorolnom a szkriptóriumban. Canon testvér pergamenre diktál, azt a tehenek gyomrának bőréből csinálják. Nem tudom, Isten miért akarja, hogy ezt tegyük. Ezt a levelet egy tehén hasára írom, de nem én öltem meg. Alig tudom megfogni a lúdtollat elgémberedett kezemmel. Pacákat ejtek, amiért Canon testvér megver.

11-kor nagymise van, aztán kimegyünk a földekre. Tehéntrágyát kell beásnom a talajba. Hánynék a szagtól, ha lenne valami a hasamban.

Szinte örülök, hogy 3-kor bemegyünk a déli misére, ami után 6-ig, vecsernyéig előadásokat hallgatunk. Anthony mellé kellett ülnöm, és vitába keveredtem vele. Őt is ugyanúgy megverték, mint engem, úgyhogy elég jól érzem magam. Csak nagyon éhes vagyok.

7-kor kompletórium, én kenyeret és vizet eszem, míg a többi szerzetes fűszeres borsót. Az még a kenyérnél és víznél is rosszabb. Minden nap fűszeres borsó, fűszeres borsó. Néha azon ábrándozom, hogy a változatosság kedvéért ennék egy kis borsós fűszert.

8-kor van egy kis időm megírni ezt a levelet, mielőtt lefeküdnék, és hajnal 2-kor elölről kezdődne az egész. Mama, hadd menjek haza, és megígérem, hogy a legjobb fiú leszek a világon! Hazagyalogolok, visszafizetem az ajándék árát, amit a szerzeteseknek adtál, hogy befogadjanak, csak hadd menjek haza, Mama! Nagyon hiányzik a nyúlhúsos pitéd. Kérlek, Mama!

Szerető fiad,

Arthur

Szertelen szerzetesek

A szerzetesek nem lehettek mind szentek, ugyanis írásba foglaltak néhány szabályt, amelyek megmondták, mit NEM csinálhatnak. Valakinek tehát meg kellett tennie ezeket a szörnyűségeket, különben nem tiltották volna a szabályok! Néhány szabály nagyon hasonlít az iskolai szabályokhoz!

A jó szerzetes...

- ☒ *nem gondol túl sokat a saját kényelmére*
- ☒ *nem esik kísértésbe a bőséges étel láttán*
- ☒ *nem hangoskodik a kolostorban*
- ☒ *nem vitatkozik szerzetes-testvéreivel*
- ☒ *nem helytelenkedik a templomban*
- ☒ *nem viselkedik gondatlanul*
- ☒ *nem tagadja meg az idősebb testvérek parancsait*
- ☒ *nem lustul el, mint az idősebb testvérek*
- ☒ *nem megy a saját feje után*
- ☒ *nem gondol a külvilágra*

Az apácák szabályzata is ilyesmi volt. *Te* hogy bírtad volna?

Szent Rókus

Azok, akik elkapták a pestist, Szent Rókus lelkéhez imádkoztak segítségért. Rókus fiatalkorában elkapta a járványt, és elment egy erdőbe meghalni. Egy kutya élelmet hordott neki, és felgyógyult. Mikor visszatért a városba, kémkedéssel gyanúsították, és börtönbe vetették, ahol meghalt. Halálakor különös fény töltötte be a celláját, és a fogvatartói azt hitték, csoda történt. Úgy vélték, ha valaki hozzá imádkozik segítségért, akkor kigyógyul a pestisből. Ugyanakkor előfordulhatott, hogy *nem* gyógyult meg! Erről nem Szent Rókus tehetett. Egyszerűen arról volt szó, hogy Isten túl gonosznak ítélte az illetőt.

Szent Károly

Blois-i Károly szent életű férfi volt.

- Sohasem mosta ki a ruháit, úgyhogy nyüzsögtek rajta a tetvek.
- Kavicsokat tett a cipőjébe, a testére szoros köteleket kötött, hogy állandóan szenvedjen a fájdalomtól.
- A felesége ágya mellett, a földre szórt szalmán aludt. Télen mezítláb elzarándokolt egy szent helyre. Mikor a csodálói takarókat terítettek elé, másik utat választott, és addig gyalogolt, amíg a lába meg nem fagyott, és vérezni nem kezdett.

Blois-i Károly vérszomjas, kegyetlen férfi volt.

- Kivégzett foglyai fejét hatalmas katapultokkal lőtte be az ellenséges városokba.
- Mikor elfoglalta a Quimper nevű várost, 2000 férfit, nőt és gyereket mészároltatott le.

Kegyetlenség és jámborság kéz a kézben. Ez elég jól rávilágít a kárhozott középkor lényegére.

EPILÓGUS

1485-ben III. Richárd elesett a Bosworth Fields-i csatában. A holttestét levetkőztették, és két napra közszemlére tették. Ez pontosan az a fajta lehangoló látványosság volt, amit a középkor embere annyira élvezett.

A dolgok azonban kezdtek megváltozni. Tudor Henrikkel új korszak kezdődött Angliában: a rettenetes Tudorok kora. Annak előtte az angolokat meghódították a normannok, majd végignézték Matilda és István polgárháborúját a trónért. A főurak fellázadtak János király ellen, majd Henrikkel elvonultak egy másik háborúba. Az ország belekezdett a franciák elleni százéves háborúba, közben időnként végigsöpört rajta a fekete halál. Alig fejeződött be a százéves háború, már ketté is szakította az országot a rózsák háborúja.

Tudor Henrik végül új, csodálatos ajándékot hozott az angol népnek. A békét. És abban a néhány békés évben az emberek egy kicsit jobban kiélvezhették az életet. „Civilizáltak" lettek. Az élet soha többé nem volt már az a kegyetlen, durva, veszélyes (és rövid) dolog, mint korábban.

Ezért húzza meg néhány történész a Bosworth Fields-i csatánál a határt, mondván: „Ez a középkor vége." Persze soha, semmi sem ilyen egyszerű. Azonban a világ többi részén is olyan dolgok történtek, amik a változásra utaltak. Pár évvel később, 1492-ben Kolumbusz felfedezte Amerikát. Aztán Tudor Henrik fia, VIII. Henrik szakított a katolikus egyházzal és a római pápával.

Mire a sunyi Stuart király, I. Jakab 1603-ban egyesítette Angliát ősi ellenségével, Skóciával, a kárhozott középkor napjait már egy világ választotta el tőle.

Egy Voltaire nevű fifikás francia azonban azt mondta: „A történelem sohasem ismétli önmagát... az ember viszont mindig." A középkor kegyetlenségének, butaságának és babonásságának ma már csak távoli rémálomnak

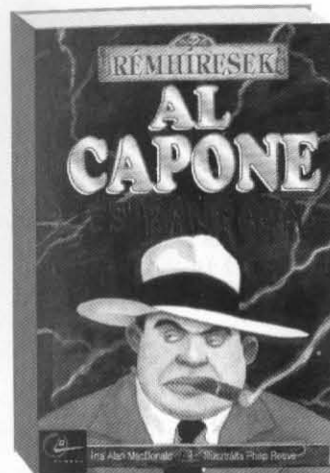
szabadna lennie. Mégis, a XX. századi ember ugyanúgy megtalálja a módját, hogyan tegye nyomorúságossá felebarátai életét. Izomagyúak, pénzeszsákok, hatalomőrültek. Csak nézz bele az újságokba.

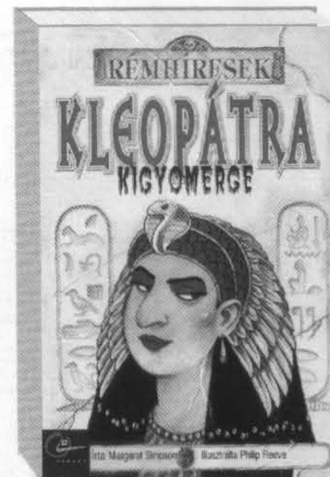
Amíg őket meg nem állítjuk, addig valójában nem kerültünk ki a középkorból. Addig továbbra is benne élünk.

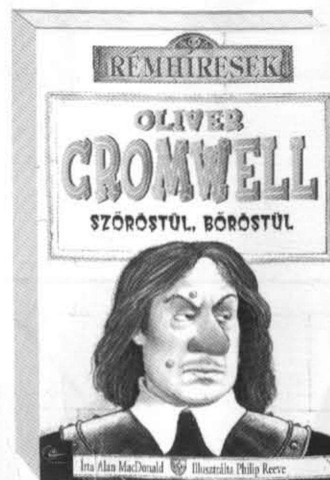

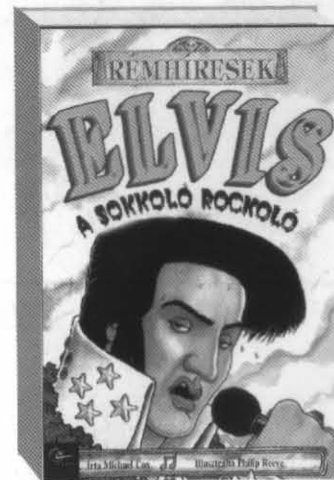

RÉMHÍRESEK

RRRETTENTŐ TÖRI

Történelem, az undorító részeket sem kihagyva!

A *Nyavalyás középkor* elmeséli, milyen is volt valójában az élet a régi szép időkben, mikor a lovagok kopaszok voltak, a nők magas, csúcsos kalapokat hordtak a parasztok meg csak lázadoztak.

Szeretnéd tudni,

- milyenek egy igazi udvari bolond viccei?
- miért borotválták le a csirkék fenekét?
- mire használták a tíz éves melaszt?

Akkor olvasd el ezt a könyvet és ismerkedj meg a jellemtelen játékokkal, a ritka rossz receptekkel és a történelmi tényekkel! Ismerd meg a szerencsétlen szerzeteseket, a félelmetes Fekete Halált és az iskolákat, amikben aztán *tényleg* tudták, hogyan kínozzák meg a gyerekeket!
A rettentő töri sosem volt még ilyen *rrrettentő*!!!

RRRETTENTŐ TÖRI

A SOROZAT RÉSZEI:
ŐRÜLT EGYIPTOMIAK
ÜTŐDÖTT GÖRÖGÖK
RETTEGETT RÓMAIAK
VÉRFAGYASZTÓ VIKINGEK
ÁDÁZ AZTÉKOK
NYAVALYÁS KÖZÉPKOR
A KEGYETLEN KELTÁK
KŐKEMÉNY KŐKORSZAK

748 Ft

ISBN 963 627 348 0

9 789636 273484